

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΘΑΝΑΤΩΣΗΣ ΒΛΑΒΗΣ ΤΟΥ
ΣΩΜΑΤΟΣ Ή ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ (928 ΕΠ. ΕΠΙ ΤΟΥ Α.Κ.) ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ
ΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΜΟΥΤΣΟΥΛΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
Α.Μ. 2008065

ΣΠΑΝΤΙΔΕΑ ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ
Α.Μ.2007178

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΤΣΟΥΝΤΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Καλαμάτα, Δεκέμβριος 2013

Η ολοκλήρωση αυτής της πτυχιακής υλοποιήθηκε με την υποστήριξη ενός αριθμού ανθρώπων στους οποίους θα θέλαμε να εκφράσουμε τις θερμότερες ευχαριστίες μας. Ευχαριστούμε λοιπόν τους γονείς μας για την υποστήριξή τους καθώς και όλους τους φίλους μας για την κατανόηση, την υπομονή αλλά και την βοήθειά τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ 4
1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΑΔΙΚΟΠΡΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ Α.Κ.	
1.1 Η ΑΔΙΚΟΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ	σελ 6
1.1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ – ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	σελ 6
1.1.2 Οι προϋποθέσεις της αδικοπρακτικής ευθύνης γενικά	σελ 7
1.1.3 Η Ζημία	σελ 7
1.1.3.1 Έννοια	σελ 7
1.1.3.2 Διακρίσεις	σελ 7
1.1.4 Η αποζημίωση σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου	σελ 9
1.1.4.1 Εισαγωγικά	σελ 9
1.1.4.2 Το άρθρο 928ΑΚ θανάτωση προσώπου και αξίωση αποζημίωσης	σελ 10
1.1.5 Η αποζημίωση σε περίπτωση βλάβης του σώματος ή της υγείας	σελ 12
1.1.5.1 Το άρθρο 929 ΑΚ γενικά.	σελ 12
1.1.5.2 Το περιεχόμενο της αποζημίωσης των ΑΚ 929 ΚΑΙ 931.	σελ 13
1.1.6 Τρόποι καταβολής της αποζημίωσης κατά τα άρθρα ΑΚ 928 εδ. β' και ΑΚ 923	
1.1.6.1 Εισαγωγικά	σελ 14
1.1.6.2 Καταβολή μηνιαίων δόσεων	σελ 14
1.1.6.3 Καταβολή κεφαλαίου εφάπαξ	σελ 15
1.1.7 Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης	σελ 16
1.1.7.1 Γενικές παρατηρήσεις	σελ 16
1.1.7.2 Προσδιορισμός του ύψους της αποζημίωσης – Κριτήρια	σελ 16
1.1.7.3 Δικαιούχοι της ικανοποίησης	σελ 17
1.2 Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ	σελ 18
1.2.1 Εισαγωγικά	σελ 18
1.2.2 Το ιατρικό σφάλμα ειδικότερα	σελ 19
1.2.2.1 Αίτια - Νομικό έρεισμα αξιώσεων	σελ 19
1.2.2.2 Έννοια του σφάλματος	σελ 20
1.2.2.3 Κριτήρια ύπαρξης λάθους	σελ 21
1.2.3 Η ιατρική ευθύνη από αδικοπραξία.	σελ 22
1.2.3.1 Η εφαρμογή των άρθρων 914 ΑΚ και 928 επ. ΑΚ	σελ 23
1.2.3.2 Το στοιχείο της αιτιώδους συνάφειας ως προς την απόδοση ευθυνών.	σελ 24
1.2.3.3 Η αποζημίωση από ιατρικό σφάλμα - στατιστικά στοιχεία	σελ 26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΕΙΔΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ-ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΞΙΩΣΗΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ	σελ 28
2.1 ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ	σελ 28
2.2 ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ	σελ 36
2.2.1 Η έννοια του εργατικού ατυχήματος και τα στοιχεία που την απαρτίζουν	σελ 36
2.2.2 Η κατά Νόμο προστασία που παρέχεται στους εργαζόμενους που υπέστησαν βλάβη της υγείας τους κατά την εργασία τους	σελ 38
2.2.3 Υποχρέωση αναγγελίας του εργατικού ατυχήματος	σελ 42
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ 45
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ 46
ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ	σελ 47

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η θεσμοθέτηση κανόνων στις σύγχρονες κοινωνίες αποσκοπεί στην οργάνωση και εύρυθμη λειτουργία κάθε έννομης τάξης, αιτία φυσικά του πολύπλοκου χαρακτήρα που έχει εκλάβει κάθε έκφανση της ανθρώπινης ζωής, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Ειδικότερα στο πεδίο των συναλλαγών έχει δημιουργηθεί παραδοσιακά ένα ολοκληρωμένο σύστημα κανόνων, οι οποίοι διέπουν τόσο την οργάνωση των συναλλαγών αυτών καθαυτών διαμορφώνοντας το πλαίσιο κίνησης των συναλλασσόμενων μερών με τρόπο αυστηρό, όπως συμβαίνει στο Εμπράγματο Δίκαιο με την θέσπιση περιορισμένου αριθμού δικαιοπραξιών, είτε με πιο χαλαρό τρόπο με την μορφή της ελευθερίας των συμβάσεων, αρχή που διέπει το Ενοχικό Δίκαιο (το δίκαιο των συμβάσεων), όσο και την διασφάλιση των μερών εκατέρωθεν, αλλά και απέναντι σε τρίτους, με την θέσπιση δικλείδων ασφαλείας, όπως είναι η ευθύνη από τις διαπραγματεύσεις, η ενδοσυμβατική (ή αλλιώς δικαιοπρακτική) ευθύνη, καθώς και η αδικοπρακτική (ή εξωσυμβατική) ευθύνη η οποία και θα μας απασχολήσει στην παρούσα.

Το Ενοχικό Δίκαιο όπως προείπαμε, αφορά το δίκαιο που διέπει τις συμβάσεις και αποτελεί ένα μέρος εκ των ομαδοποιημένων κανόνων που στο σύνολό τους απαρτίζουν το Αστικό Δίκαιο και είναι κωδικοποιημένο με την μορφή του Αστικού Κώδικα (εφεξής ΑΚ). Στο 39^ο κεφάλαιο αυτού (άρθρα 914 – 938) χρησιμοποιείται ο όρος αδικοπραξία και αποτελεί τη βάση και το γενικό πλαίσιο πάνω στο οποίο κινούνται οι δικαστικές διαδικασίες στις περιπτώσεις των αστικών αδικημάτων, της ευθύνης επί των αδίκων πράξεων και ιδίως των περιπτώσεων της θανάτωσης προσώπου (άρθρο 928 ΑΚ), της βλάβης του σώματος ή της υγείας (άρθρα 929 -931 ΑΚ), ενώ ρυθμίζεται και το ζήτημα της ικανοποίησης της ηθικής βλάβης και της ψυχικής οδύνης (932 επ.ΑΚ).

Στις σύγχρονες κοινωνίες εμφανίζονται καθημερινά αναρίθμητες περιπτώσεις πρόκλησης ζημιών σε πρόσωπα, σε πράγματα ή ακόμα και στην περιουσία καθαυτή ως συνέπεια της κοινωνικής συμβίωσης και των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Εδώ ακριβώς είναι που εμφανίζεται το δίκαιο της αστικής ευθύνης και ασχολείται με τον προσδιορισμό του προσώπου, που θα επιβαρυνθεί τελικά με τις οικονομικές συνέπειες μιας ζημιάς (δηλαδή αν θα είναι εν τέλει αυτός που ζημιώθηκε ή κάποιος

τρίτος). Στην εξωσυμβατική ευθύνη, όπου η υποχρέωση αποζημίωσης επιβάλλεται πρωτογενώς ήτοι απευθείας από το νόμο, χωρίς να προϋπάρχει δικαιοπρακτική επαφή των μερών¹ δηλαδή του υπόχρεου και του δικαιούχου της αποζημίωσης. Εδώ εντάσσεται μια μεγάλη ποικιλία περιπτώσεων ευθύνης σε αποζημίωση όπως λ.χ. η ευθύνη από αδικοπραξία (άρθρα 914 επ.ΑΚ), η ευθύνη από αυτοκινητιστικά ατυχήματα (ν. Γ Ν^ο/1911) ή εργατικά ατυχήματα (ν.551/1915, β.δ. 24-7-1920) καθώς και η ιδιαίτερη κατηγορία της αστικής ευθύνης από ιατρικά σφάλματα.

Θα αναλύσουμε τις έννοιες αδικοπραξίας και της αποζημίωσης και τη ρύθμιση αυτών των ζητημάτων από τον ΑΚ και ειδικότερα την ευθύνη που πηγάζει από τα άρθρα 928 επ.ΑΚ, καθώς και την έννοια της ιατρικής αστικής ευθύνης που πηγάζει από το ιατρικό λάθος (είναι ένας τομέας που έχει απασχολήσει ιδιαίτερα την Νομολογία) ενώ τέλος θα αναφερθούμε και σε ειδικότερες μορφές αξίωσης αποζημίωσης, που ρυθμίζονται από ειδικότερους νόμους και κυρίως με τα ζητήματα που αφορούν α)τα εργατικά ατυχήματα και β)τις αξιώσεις από τα αυτοκινητιστικά, όπου η Νομολογία είναι ιδιαίτερα ογκώδης.

---

¹ Κορηλάκης Πάνος – Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο 1, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012 σελ. 454

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΔΙΚΟΠΡΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ Α.Κ.

1.1 Η αδικοπρακτική ευθύνη.

1.1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ – ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Η αδικοπρακτική ή εξωσυμβατική ευθύνη αποτελεί τμήμα της αστικής ευθύνης και πρόκειται για ευθύνη σε αποζημίωση και μάλιστα πρωτογενή, διότι γεννιέται απευθείας από το νόμο και με την τέλεση μιας αδικοπραξίας.

Η πολύ μεγάλη αύξηση στην συχνότητα και στην έκταση των ζημιών που προκαλούνται από τα μέσα τα οποία τέθηκαν στη διάθεση των ανθρώπων μέσω της εκρηκτικής εξέλιξης της τεχνολογίας και η οποία συντελέστηκε ιδίως τις τελευταίες δεκαετίες, καθώς και η ολοένα και περισσότερο προβαλλόμενη αξίωση των ατόμων για ασφάλεια, αλλά και για κατοχύρωση και προστασία των αγαθών τους από κάθε είδους προσβολή, συντέλεσαν στην ισχυροποίηση της λειτουργίας της αδικοπρακτικής ευθύνης η οποία περιλαμβάνει²:

α) Την αποκατάσταση των ζημιών με την παροχή στον ζημιωθέντα αξίωσης για πλήρη αποζημίωση

β) Τη διασφάλιση των ατομικών δικαιωμάτων με την προστασία αυτών όχι μόνο σε Συνταγματικό επίπεδο απέναντι στις κρατικές επεμβάσεις, αλλά και σε διαπροσωπικό επίπεδο από τις προσβολές φορέων της ιδιωτικής εξουσίας.

γ) Την πρόληψη των ζημιών μέσω της παρεμπόδισης των προσβολών αυτών των αγαθών του ατόμου. Η επιβολή της υποχρέωσης σε αποζημίωση λειτουργεί προληπτικά και ωθεί τα άτομα στο να βελτιώσουν το βαθμό επιμέλειας που καταβάλλουν στην καθημερινότητά τους, έτσι ώστε να μην προκαλούν ζημιές σε τρίτους και να μην επιβαρύνονται με την υποχρέωση αποζημίωσης.

δ) Την κατανομή των ζημιών ή ορθότερα των οικονομικών συνεπειών, που έπονται της αδικοπραξίας, σε έναν ευρύτερο κύκλο προσώπων, επιτυγχάνοντας έτσι τον καταμερισμό της επιβάρυνσης κατά ένα τρόπο δικαιότερο και ανεκτό.

---

² Κορνηλάκης Πάνος – Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο 1, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012 σελ. 473

1.1.2 Οι προϋποθέσεις της αδικοπρακτικής ευθύνης γενικά.

Επιγραμματικά οι προϋποθέσεις για την γέννηση αξίωσης από αδικοπραξία κατά τον ΑΚ είναι οι εξής:³

α) Η παράνομη (ή άδικη) και η υπαίτια (ή δόλια) συμπεριφορά, που ουσιαστικά αφορά το χαρακτήρα της πράξης του υπευθύνου προς αποζημίωση, καθώς και την ψυχική σύνδεση του δράστη προς αυτή τη συμπεριφορά (μέσω του δόλου ή της αμέλειας που ενέχει η πράξη ή η παράλειψή του να πράξει)

β) Η ζημία που προξένησε η παράνομη πράξη και στην οποία ενέχεται ο αδικοπρακτών και

γ) Ο αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα στην πράξη και τη ζημία που ενδεχομένως να προκλήθηκε από αυτήν.

1.1.3 Η Ζημία

1.1.3.1 ΕΝΝΟΙΑ

Όπως προαναφέραμε για να γεννηθεί αδικοπρακτική ευθύνη σε αποζημίωση, πρέπει να επήλθε κάποια ζημία σε ένα πρόσωπο, που οφείλεται στην παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά του δράστη.

Γενικά με το όρο ζημία εννοείται κάθε βλάβη που προξενείτε στα έννομα (υλικά και άυλα) αγαθά ενός προσώπου⁴.

1.1.3.2 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Ο Αστικός Κώδικας (αρ.298 ΑΚ), η θεωρία και η νομολογία έχουν κατηγοριοποιήσει την έννοια της ζημίας. Η ζημία συνεπώς μπορεί να εμφανιστεί με διάφορες μορφές και οι κυριότερες διακρίσεις της είναι:

---

³ Γεωργιάδης Σ. Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1999 σελ. 60

⁴ Σταθόπουλος Π. Μιγάλης – Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2004 σελ. 162

α) Θετική και Αποθετική Ζημία

Η Θετική ζημία αναφέρεται στη μείωση της περιουσίας ενός προσώπου, που μπορεί να επέλθει είτε με την μείωση του ενεργητικού της, είτε με την αύξηση του παθητικού της⁵.

Η Αποθετική ζημία ή διαφυγόν κέρδος περιλαμβάνει την μη επαύξηση της περιουσίας ενός προσώπου, η οποία πιθανολογείται ότι θα πραγματοποιούνταν κατά την συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων⁶.

β) Υποκειμενική και Αντικειμενική Ζημία

Η υποκειμενική ζημία είναι εκείνη για τον υπολογισμό της οποίας λαμβάνονται υπόψη οι τυχόν ιδιαίτερες συνθήκες αυτού που την υπέστη. Αφορά δηλαδή το πρόσωπο του ζημιωθέντος και γι' αυτό το λόγο στη θεωρία είναι γνωστή και ως συγκεκριμένη ζημία.

Η αντικειμενική ή αφηρημένη ζημία αντίθετα υπολογίζεται μόνο με βάση την αντικειμενική αξία του έννομου αγαθού που προσβλήθηκε από την αδικοπραξία⁷. Από την διατύπωση λοιπόν των άρθρων 914⁸ επ ΑΚ γίνεται αντιληπτό ότι η ζημία που αποκαθίσταται στις αδικοπραξίες είναι η συγκεκριμένη – υποκειμενική ζημία⁹.

γ) Άμεση και Έμμεση Ζημία

Η άμεση ζημία αφορά την περιουσιακή ζημία που προκαλείται από την προσβολή ενός αγαθού άμεσα, όπως για παράδειγμα από την καταστροφή ενός αντικειμένου.

Η έμμεση ζημία από την άλλη πλευρά αφορά τις δυσμενείς επιπτώσεις που έπονται της προσβολής του αγαθού.¹⁰ με συνηθέστερη περίπτωση την βλάβη της υγείας του ζημιωθέντος από την αδικοπραξία, που τον καθιστά ανίκανο να συνεχίσει την επαγγελματική του δραστηριότητα.

⁵ Κορνηλάκης Πάνος, Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012, σελ. 518

⁶ ΑΚ 298, εδ.β' και Σταθόπουλος Π. Μιχάλης– Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, Σάκκουλας, 2004, σελ.170

⁷ Σταθόπουλος Π. Μιχάλης ό.π. σελ. 173

⁸ Όποιος ζημιώσει άλλων παράνομα και υπαίτια, έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει (ΑΚ914).

⁹ Γεωργιάδης Σ. Απόστολος Ενοχικό Δίκαιο- Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1999, αριθ. 6-8

¹⁰ Γεωργιάδης Σ. Απόστολος, ό.π. αριθ.10

δ) Παρούσα και Μέλλουσα Ζημία

Άμεσα συνυφασμένη με την ως άνω διάκριση, είναι και ο διαχωρισμός της ζημίας σε παρούσα και μέλλουσα. Η πρώτη είναι αυτή που ήδη έχει επέλθει ως συνέπεια του ζημιογόνου γεγονότος, ενώ η δεύτερη είναι αυτή που προβλέπεται ότι είναι πιθανό να επέλθει στο μέλλον κατά την συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων¹¹, ως αναγκαία συνέπεια της κατάστασης που δημιουργήθηκε λόγω της αδικοπραξίας και είναι εφικτός ο προσδιορισμός της κατά το χρόνο της απόφασης του δικαστηρίου, είτε εφάπαξ, είτε περιοδικά¹².

ε) Περιουσιακή Ζημία και Ηθική Βλάβη

Τελευταία αλλά και ταυτόχρονα ιδιαίτερα σημαντική διάκριση της ζημίας είναι ο διαχωρισμός της σε περιουσιακή και μη- περιουσιακή. Η πρώτη αφορά βλάβη σε υλικά αγαθά, σε αγαθά με οικονομική αξία όπως για παράδειγμα βλάβη σε ένα αυτοκίνητο. Αντίθετα η μη- περιουσιακή ζημία είναι άμεσα συνυφασμένη με τις ηθικές αξίες, την προσωπικότητα και την ψυχική κατάσταση του ατόμου.

Αποδίδεται συνήθως με τον όρο ηθική βλάβη(που συνδέεται με τον άμεσα ζημιωθέντα)¹³ καθώς και με τον υφιστάμενο αυτής όρο της ψυχικής οδύνης¹⁴ που αφορά την περίπτωση θανάτωσης ενός προσώπου και ως αποζημίωση αποδίδεται στην οικογένεια του θύματος σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 932 ΑΚ.

1.1.4 Η αποζημίωση σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου:

1.1.4.1 Εισαγωγικά

Η ευθύνη από αδικοπραξία είναι κυρίως ευθύνη σε αποζημίωση. Ο σκοπός της αποζημίωσης είναι αποκαταστατικός, ήτοι επιδιώκεται μέσω αυτής η βέλτιστη δυνατή αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας, η οποία συνδέεται αιτιωδώς με το ζημιογόνο γεγονός.

---

¹¹ Παναγιώτου Γεώργιο, Η αξίωση αποζημίωσης για την μέλλουσα ζημία και η παραγραφή της, Νο Β 42/1994, σελ.1259

¹² Εφ.Θες.2296/1996, Εφ.Θες.670/1995

¹³ ΑΚ 932 εδ.β'

¹⁴ ΑΚ 932 εδ.γ

Γίνεται με άλλα λόγια μία προσπάθεια επαναφοράς του ζημιωθέντος (από οικονομικής απόψεως) στην πρότερη κατάσταση¹⁵, δηλαδή στην κατάσταση που βρισκόταν πριν την επέλευση του ζημιολογού γυγονότος. Παράλληλα (όπως θα επισημάνουμε στη συνέχεια του κεφαλαίου) παρέχεται και η χρηματική ικανοποίηση για μη-περιουσιακή ζημία. Έτσι δίδεται στα Δικαστήρια η δυνατότητα να επιδικάζουν αποζημιώσεις για ηθική βλάβη (στο ίδιο το θύμα) και για ψυχική οδύνη (στην οικογένεια του θύματος)¹⁶.

Υπόχρεος σε αποζημίωση είναι αυτός στο πρόσωπο του οποίου συνέτρεξαν οι προϋποθέσεις γέννησης της αδικοπρακτικής ευθύνης,¹⁷ αυτός δηλαδή που προξένησε βλάβη αδικοπρακτόντας. Δικαιούχος σε αποζημίωση από την άλλη πλευρά είναι ο φορέας του δικαιώματος ή του αγαθού, το οποίο προσβλήθηκε άμεσα από την αδικοπραξία. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι αντανακλαστικές δυσμενείς επιπτώσεις της αδικοπραξίας στην περιουσία τρίτου προσώπου (που δεν ζημιώθηκε άμεσα, ο λεγόμενος εμμέσως ζημιωθείς)¹⁸ δεν του παρέχουν, κατά τον ΑΚ, αξίωση αποζημίωσης. Εξαίρεση όμως σε αυτή την αρχή θέτει ο ΑΚ στα άρθρα 928ΑΚ και 929ΑΚ, στις περιπτώσεις δηλαδή θανάτωσης προσώπου ή βλάβης του σώματος ή της υγείας.

1.1.4.2 Το άρθρο 928ΑΚ θανάτωση προσώπου και αξίωση αποζημίωσης

ΑΚ.928 : *«Σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου ο υπόχρεος οφείλει να καταβάλει τα νοσήλια και τα έξοδα της κηδείας σ' εκείνον που κατά το νόμο βαρύνεται με αυτά. Έχει επίσης την υποχρέωση να αποζημιώσει εκείνον που κατά το νόμο είχε δικαίωμα να απαιτεί από το θύμα διατροφή ή παροχή υπηρεσιών.»*

Η αρχή της αποζημίωσης μόνο όσων ζημιώθηκαν έμμεσα από το παράνομο αποτέλεσμα διασπάται από το άρθρο 928 ΑΚ, το οποίο και παρέχει αξίωση αποζημίωσης σε ορισμένα πρόσωπα, που βλάπτονται έμμεσα από τη θανάτωση του θύματος. Επίσης με την ίδια διάταξη καθορίζεται και το περιεχόμενο της αποζημίωσης που δικαιούνται να ζητήσουν τα πρόσωπα αυτά.

---

¹⁵ Εφ.Αθ.12263/1990, Εφ.Θεσ.805/1990, ΑΠ 768/1985

¹⁶βλ. Περιουσιακή ζημία και Ηθική βλάβη, σελ.9 της παρούσης.

¹⁷βλ. 1.1.2,σελ.7 της παρούσης.

¹⁸ Γεωργιάδης Σ. Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο- Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1999, αριθ.69

Έτσι δικαιούνται να ζητήσουν αποζημίωση για «τα νοσήλια και τα έξοδα της κηδείας» αυτοί που κατά τον νόμο βαρύνονται με αυτά. Ως εμμέσως ζημιωθείς δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση και αυτός που είχε «κατά το νόμο δικαίωμα απαιτεί από το θύμα διατροφή ή παροχή υπηρεσιών » και τώρα στερείται αυτές τις υπηρεσίες.

Είναι πολύ σημαντικό να σημειώσουμε εδώ ότι η θεωρία και η νομολογία χαρακτηρίζουν το άρθρο 928 ΑΚ. διάταξη «εξαιρετικού δικαίου »¹⁹ αφού εισάγεται ειδική ρύθμιση ως προς το γενικό κανόνα της αποζημίωσης μόνο του αμέσως ζημιωθέντα και γι' αυτό το λόγο 1^{ον}) ερμηνεύεται από τα δικαστήρια στενά και 2^{ον}) οι δικαιούχοι και το περιεχόμενο της αποζημίωσης καθορίζονται σε αυτή τη διάταξη περιοριστικά και δεν περιλαμβάνονται άλλα πρόσωπα ή μορφές αποζημίωσης.

Νοσήλια και έξοδα κηδείας

Στην διάταξη του ΑΚ928 εδ. α' ως νοσήλια νοούνται οι όποιες δαπάνες έγιναν ή ήταν αναγκαίες για την αποκατάσταση της βλάβης της υγείας του θύματος πριν το θάνατό του. Η νομολογία έχει εξειδικεύσει τις ως άνω δαπάνες οι οποίες περιλαμβάνουν την αγορά φαρμάκων, τις αμοιβές των ιατρών, την παραμονή στο νοσοκομείο, έξοδα για πρόσληψη νοσηλευτή, δαπάνες για ειδική διατροφή κ.τ.λ. ενώ μπορούν να ζητηθούν και πριν ακόμα πραγματοποιηθούν^{20,21}.

Ομοίως η νομολογία έχει εξειδικεύσει και τα έξοδα κηδείας, τα οποία περιλαμβάνουν τις δαπάνες μεταβίβασης προς παραλαβή της σοφού²², της μεταφοράς της από τον τόπο του θανάτου στον τόπο της ταφής²³, της επικήδειας τελετής (όχι όμως και του μνημόσυνου)²⁴, καθώς και της κατασκευής του τάφου²⁵.

Στέρηση διατροφής και υπηρεσιών

Το δεύτερο εδάφιο της ΑΚ 928 παρέχει αξίωση αποζημίωσης στις περιπτώσεις παροχής διατροφής καθώς και υποχρέωσης παροχής υπηρεσιών. Η πρώτη περίπτωση αφορά την αποζημίωση προς εκείνον ο οποίος είχε απέναντι στον

¹⁹ Γεωργιάδης Σ. Απόστολος, στον ΑΚ. Γεωργιάδη – Σταθόπουλου ΑΚ.928 αριθ.2

²⁰ Κρητικός Αθανάσιος- Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα, Εκδόσεις Ιδιωτική Έκδοση, 1992, σελ. 218-230

²¹ Μον.Πρ.Θεσ. 6241/2000, Εφ. Αθ. 5508/1993

²² ΑΠ 563/1999

²³ ΑΠ 563/1999. καθώς και η Μον.Πρ.Θεσ. 6241/2000

²⁴ διότι σύμφωνα με τις Μον.Πρ.Θεσ. 6241/2000, Εφ. Πειρ. 963/1998, Εφ. Αθ. 2522/1987 τα μνημόσυνα γίνονται από θρησκευτικό καθήκον και σεβασμό στη μνήμη του νεκρού

²⁵ ιδέ Εφ. Πειρ. 963/1998, Εφ. Αθ. 977/1986, Εφ. Αθ. 8973/1986

θανατωθέντα αξίωση διατροφής από το νόμο. Όπως δέχεται η θεωρία και η νομολογία πρόκειται για γνήσια αξίωση αποζημίωσης και όχι για μία απλή αλλαγή προσώπου κατά του οποίου στρέφεται η αξίωση αυτή²⁶. Ο φορέας αυτής της αξίωσης αναγνωρίζεται ως άμεσα ζημιωθείς, διότι με το θάνατο του υπόχρεου για διατροφή επέρχεται απόσβεση της αξίωσης διατροφής από το νόμο²⁷. Με αυτό τον τρόπο αντιμετωπίζεται δίκαια το αντανακλαστικό αποτέλεσμα της θανάτωσης του υπόχρεου προς διατροφή. Έτσι με την ρύθμιση αυτή επιδιώκεται η επαναφορά του δικαιούχου της διατροφής στη θέση που θα βρισκόταν, εάν δεν επερχόταν ο θάνατος του υπόχρεου.

Η δεύτερη περίπτωση αφορά την αξίωση αποζημίωσης και προς αυτόν που από το νόμο είχε το δικαίωμα να ζητήσει από το θανατωθέντα να του παράσχει τις υπηρεσίες του. Ομοίως και εδώ πρόκειται για γνήσια αξίωση αποζημίωσης, που συνήθως καταβάλλεται με τη μορφή μηνιαίας χρηματικής προσόδου²⁸. Φορείς αυτής της αξίωσης αναγνωρίζονται από τη νομολογία οι σύζυγοι(αξίωση διατροφής μεταξύ τους)καθώς και τα τέκνα, ενήλικα ή ανήλικα, άγαμα ή έγγαμα εφόσον διατρέφονται από αυτούς²⁹.

1.1.5 Η αποζημίωση σε περίπτωση βλάβης του σώματος ή της υγείας.

1.1.5.1 Το άρθρο 929 ΑΚ γενικά.

ΑΚ 929: *«Σε περίπτωση βλάβης του σώματος ή της υγείας προσώπου η αποζημίωση περιλαμβάνει, εκτός από τα νοσήλια και τη ζημία που έχει ήδη επέλθει, οτιδήποτε ο παθών θα στερείται στο μέλλον ή θα ξοδεύει επιπλέον εξαιτίας της αύξησης των δαπανών του. Υποχρέωση αποζημίωσης υπάρχει και προς τον τρίτο, ο οποίος είχε κατά το νόμο δικαίωμα να απαιτήσει την παροχή υπηρεσιών από τον παθόντα και τις στερείται»*

---

²⁶ Γεωργιάδης Σ. Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο –Γενικό Μέρος, Σάκκουλας, 1999παρ. 62, ΑΠ 1752/1987, Εφ .Αθ 9835/1984

²⁷ Κορνηλάκης Πάνος, Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο, Σάκκουλας,2012, σελ. 615

²⁸ δυνατότητα που παρέχει στο δικαστήριο το άρθρο 930 παρ. 1, εδ. α' ΑΚ

²⁹ Εφ. Πειρ. 1199/1987

Το άρθρο 929 ΑΚ έχει διττό χαρακτήρα. Στο πρώτο εδάφιο του παρέχεται η δυνατότητα για αξίωση αποζημίωσης στο θύμα, το οποίο είναι ο άμεσα ζημιωθείς της αδικοπραξίας, τόσο για τα νοσήλια και τη ζημία που επήλθε, όσο και για την μελλοντική ζημία του, ήτοι οτιδήποτε το θύμα θα στερείται στο μέλλον ή θα ξοδεύει επιπλέον, λόγω της αύξησης των δαπανών που υπέστη εξαιτίας της αδικοπραξίας.

Το δεύτερο παρέχει τη δυνατότητα για αξίωση αποζημίωσης από τον έμμεσα ζημιωθέντα, δηλαδή από αυτόν που κατά το νόμο είχε το δικαίωμα να αξιώνει από το θύμα της αδικοπραξίας την παροχή υπηρεσιών, τις οποίες στερείται λόγω της αδικοπραξίας.

Ως βλάβη του σώματος ορίζεται από τη θεωρία και τη νομολογία των δικαστηρίων “κάθε προσβολή της σωματικής ακεραιότητας” και ως βλάβη της υγείας “κάθε διατάραξη των εσωτερικών ζωτικών λειτουργιών (σωματικών, πνευματικών, ψυχικών)ενός προσώπου”³⁰

1.1.5.2 Το περιεχόμενο της αποζημίωσης των ΑΚ 929 ΚΑΙ 931.

Ογκώδης είναι η νομολογία και εξαιρετικά έντονη η ενασχόληση της θεωρίας με το ζήτημα του τι περιλαμβάνει η αποζημίωση των άρθρων ΑΚ929 και ΑΚ931³¹. Πιο συγκεκριμένα έχει κριθεί ότι περιλαμβάνει τα εξής:

α)Νοσήλια

Στα νοσήλια περιλαμβάνονται οι δαπάνες για την ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη του θύματος, οι δαπάνες για βελτιωμένη διατροφή, για ορθοπεδικά βοηθήματα και άλλες, ακόμα και αν αυτές είναι υψηλές³². Εδώ πρέπει να σημειώσουμε και μία διάσταση που υφίσταται στις απόψεις της νομολογίας και της θεωρίας. Έχει κριθεί ότι το θύμα δικαιούται να αναζητήσει και τις δαπάνες για την επίσκεψη και παραμονή στο νοσοκομείο των στενών συγγενών του θύματος(π.χ. των γονέων του) καθώς και η αποθετική ζημία αυτών από απώλεια εισοδήματος(όπως για παράδειγμα η μητέρα που παραμένει κοντά στο παιδί της στο νοσοκομείο και χάνει

³⁰ Γεωργιάδης Απόστολος , στον ΑΚ Γεωργιάδη- Σταθόπουλου, 929 αριθ. 4

³¹ Το οποίο ορίζει τα εξής: “η αναπηρία και η παραμόρφωση που προξενήθηκε στον παθόντα λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη κατά την επιδίκαση της αποζημίωσης, αν επιδρά στο μέλλον του”

³² Γεωργιάδης Απόστολος , Ενοχικό Δίκαιο –Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Σάκκουλα, παρ.62 αριθ 85 καθώς και η απόφαση Εφ. Αθ. 5494/1975

εργάσιμες μέρες)³³. Αντίθετα η θεωρία δεν αποδέχεται την αξίωση αυτών των δαπανών.

β) Η ζημία που ήδη επήλθε

Η ΑΚ 929 διαχωρίζει χρονικά την ζημία σε δύο τμήματα. Αφενός μεν στη ζημία που αφορά στο χρονικό διάστημα από την αδικοπραξία ως την άσκηση της αγωγής και η οποία περιλαμβάνει τα νοσήλια και τη ζημία μέχρι εκείνο το σημείο, και αφετέρου δε στο χρόνο μετά την άσκηση της αγωγής και περιλαμβάνεται εδώ η μελλοντική ζημία που θα συνεχίζει να υφίσταται ο παθών.³⁴

γ) Αποζημίωση για στέρηση υπηρεσιών

Και σε αυτή τη περίπτωση όπως προείπαμε³⁵ αναφέρεται η αξίωση για την αποκατάσταση της ζημίας των εμμέσων ζημιωθέντων, αυτών δηλαδή οι οποίοι από το νόμο έχουν αξίωση παροχής υπηρεσιών από το θύμα.

1.1.6 Τρόποι καταβολής της αποζημίωσης κατά τα άρθρα ΑΚ 928 εδ. β' και ΑΚ 929

1.1.6.1 Εισαγωγικά

Η καταβολή της αποζημίωσης στους δικαιούχους από ευθύνη για αδικοπραξία ρυθμίζεται από τα δύο πρώτα εδάφια του άρθρου ΑΚ930 τα οποία ορίζουν τα κάτωθι: *‘‘Η αποζημίωση των δύο προηγούμενων άρθρων που αναφέρεται στο μέλλον καταβάλλεται σε χρηματικές δόσεις κατά μήνα.*

*Όταν υπάρχει σπουδαίος λόγος η αποζημίωση μπορεί να επιδικαστεί σε κεφάλαιο εφάπαξ*³⁶. Παρατηρούμε λοιπόν ότι η καταβολή γίνεται με δύο τρόπους. Αφενός μεν με μηνιαίες χρηματικές δόσεις, αφετέρου δε με κεφάλαιο εφάπαξ.

1.1.6.2 Καταβολή μηνιαίων δόσεων

Αυτός ο τρόπος καταβολής της αποζημίωσης αφορά κάθε μελλοντική ζημία που προβλέπετε στα άρθρα ΑΚ 928 εδ.β' (αποζημίωση λόγω στέρησης διατροφής ή

³³ Διοικ.Πρ. Ιωάν80/2001, ΜονΠρωτΛευκ.82/1992, Εφ. Ιωαν 97/1984, καθώς και η ΑΠ1678/1987 και Εφ. Αθ.1124/1982

³⁴ Βλ. Παναγιώτου, η προσωρινή επιδίκαση απαιτήσεων και η αποζημίωση για την ήδη επελθούσα ζημία, ΝοΒ39/1991, σελ.1160

³⁵ βλ. 1.14, 2, Στέρηση διατροφής και υπηρεσιών, σελ 11, της παρούσης.

³⁶ Βασική Νομοθεσία, έκδοση Ποινικά Χρονικά, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα

παροχής υπηρεσιών) και ΑΚ929 (αποζημίωση λόγω μελλοντικών στερήσεων από αυξημένες δαπάνες και στέρηση παροχής υπηρεσιών)³⁷. Πρόκειται για περιπτώσεις όπου οι μελλοντικές ζημιές έχουν διαρκή και περιοδικό χαρακτήρα και γι αυτό το λόγο ορίζετε ότι καταρχήν η αποζημίωση θα καταβάλετε υποχρεωτικά σε μηνιαίες χρηματικές δόσεις, άποψη που στηρίζετε με θέρμη από τα δικαστήρια³⁸.

1.1.6.3 Καταβολή κεφαλαίου εφάπαξ.

Αυτός ο τρόπος καταβολής της αποζημίωσης αποτελεί εξαίρεση στην συνήθη πρακτική των δικαστηρίων να επιδικάζουν μηνιαίες δόσεις. Απαραίτητη προϋπόθεση γι' αυτόν τον τρόπο επιδίκασης αποτελεί η ύπαρξη σπουδαίου λόγου.

Ο δικαιούχος της αποζημίωσης μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο να του επιδικάσει ένα ποσό το οποίο θα καταβληθεί εφάπαξ, με την υποχρέωση να εξειδικεύσει ο ίδιος σε τι συνίσταται ο επικαλούμενος σπουδαίος λόγος ειδάλως σύμφωνα με την νομολογία του Αρείου Πάγου κινδυνεύει με απόρριψη του αιτήματός του ως απαράδεκτου λόγω αοριστίας³⁹. Η νομολογία έχει εξειδικεύσει το τι μπορεί να αποτελέσει σπουδαίο λόγο για εφάπαξ καταβολή της αποζημίωσης. Το δικαστήριο κρίνει ενόψει των ειδικότερων περιστάσεων έκαστης περίπτωσης και ιδίως με βάση την συνολική θεώρηση των οικονομικών σχέσεων που αφορούν την υγεία του θύματος. Έτσι εφόσον στη συγκεκριμένη περίπτωση εξυπηρετούνται καλύτερα τα συμφέροντα του ζημιωθέντος με εφάπαξ καταβολή, τότε το δικαστήριο την εγκρίνει⁴⁰. Μάλιστα ο Άρειος Πάγος⁴¹ έχει κρίνει ότι μετά την τελεσιδικία της απόφασης (δηλαδή της οριστικής αποπεράτωσης της υπόθεσης), που επιδικάζει σε κεφάλαιο εφάπαξ, μεταβλήθηκαν οι προσωπικές ή οικονομικές συνθήκες του θύματος ή του αδικοπρακτούντος ή εάν η γενική οικονομική κατάσταση εξελίχθηκε διαφορετικά από το ό,τι είχε προβλεφθεί στην απόφαση, τότε το δικαστήριο με αίτηση οποιουδήποτε απ τους διαδίκους, μπορεί να μεταρρυθμίσει την απόφαση της αποζημίωσης. Το ίδιο ισχύει και στην καταβολή μηνιαίων δόσεων⁴².

---

³⁷ Εφ. Αθ. 751/1979

³⁸ ΑΠ 617/1998, ΑΠ 32/1997 και η οποία ορίζει ότι συν τοις άλλοις οφείλεται και η διαφορά ανάμεσα στην μειωμένη αναπηρική σύνταξη που χορηγήθηκε και στην αυξημένη που θα δικαιούταν ο ζημιωθείς και εφόρου ζωής.

³⁹ ΑΠ1293/1999

⁴⁰ Μον.Πρ.Θεσ. 6241/2000, Εφ.Πειρ.621/1994

⁴¹ ΑΠ.1181/1992

⁴² Κορνηλάκης Πάνος, Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012,σελ 640

1.1.7 Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης

1.1.7.1 Γενικές παρατηρήσεις

Η αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας δεν είναι ο μοναδικός τρόπος αποζημιώσεις στη περίπτωση των αδικοπραξιών. Τα ελληνικά δικαστήρια σε αυτές τις περιπτώσεις συνηθίζουν να επιδικάζουν και χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που υπέστη ο άμεσα ζημιωθείς ή την ψυχική οδύνη της οικογένειας του θύματος.

Νομικό έρεισμα αποτελεί το άρθρο ΑΚ932 που ορίζει ότι "Σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Αυτό ισχύει ιδίως για εκείνων που έπαθε προσβολή της υγείας της τιμής ή της άγνοιάς του ή στερήθηκε την ελευθερία του. Σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου η χρηματική αυτή ικανοποίηση μπορεί να επιδικαστεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης"⁴³.

Το άρθρο αυτό αποτέλεσε έρεισμα για την έκδοση ενός ιδιαίτερα αυξημένου αριθμού αποφάσεων παρόλα αυτά τα ποσά τα οποία επιδικάζονται για αυτή την μη – περιουσιακή ζημία δεν είναι ικανοποιητικά⁴⁴.

1.1.7.2 Προσδιορισμός του ύψους της αποζημίωσης – Κριτήρια

Το άρθρο ΑΚ 932 αναθέτει τον προσδιορισμό του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης στην εύλογη κρίση του δικαστηρίου χωρίς μάλιστα να απαιτείται απόδειξη⁴⁵. Από τη σχετική νομολογία φαίνεται ότι τα ελληνικά δικαστήρια λαμβάνουν υπόψιν κυρίως το είδος της προσβολής, τη βαρύτητα της βλάβης, το βαθμό προσβολής της προσωπικότητας, τις συνθήκες τέλεσης της αδικοπραξίας, το βαθμό πταίσματος του υπευθύνου, το συντρέχον πταίσμα του θύματος (ιδίως στα αυτοκινητιστικά ατυχήματα), την οικονομικοκοινωνική κατάσταση των μερών και ιδίως του θύματος κ.α.

⁴³Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 1982, σελ. 814.

⁴⁴ Κορνηλάκης Πάνος, Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο Ι, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα, σελ 653-654

⁴⁵Βλ. Κορνηλάκης, οπ. σελ. 653

1.1.7.3 Δικαιούχοι της ικανοποίησης

Φορείς της αξίωσης που πηγάζει από το άρθρο ΑΚ932 είναι καταρχήν όσοι προσβλήθηκαν άμεσα από αδικοπραξία , δηλαδή κάθε φυσικό ή και νομικό πρόσωπο (π.χ. μια εταιρία, ένα ίδρυμα κ.λ.π) εφόσον η προσβολή αναφέρεται σε συγκεκριμένα στοιχεία του νομικού προσώπου , ήτοι στην πίστη , στην καλή φήμη ή και στο όνομα του νομικού προσώπου⁴⁶.

Από την άλλη πλευρά υπόχρεοι για την καταβολή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης είναι οι υπεύθυνοι που διαπράξαν μία άδικη πράξη .

Ειδικότερα στην περίπτωση της θανάτωσης ενός προσώπου , ο ΑΚ στο άρθρο 932 ορίζει ότι η χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης επιδικάζεται στην οικογένεια του θύματος . Η νομολογία δέχεται ότι η αξίωση αυτή ανήκει ξεχωριστά σε κάθε ένα μέλος της οικογένειας του θύματος δηλαδή μπορεί οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας του να την αναζητήσει⁴⁷.

Η διάταξη αυτή δεν προσδιορίζει ακριβώς την έννοια της οικογένειας. Είναι συνεπώς προφανές ότι ο νομοθέτης έδωσε ελευθερία και ευχέρεια στο δικαστή για να χαρακτηρίσει κάποιους ως μέλη της εννοίας της οικογένειας. Καταρχήν ως τέτοια χαρακτηρίζονται τα πρόσωπα με αποδεδειγμένη σύνδεση με το θύμα με δεσμούς αγάπης και στενής συγγένειας (κυρίως γονείς , συζυγούς , τέκνα, αδέρφια) .Ο δικαστής είναι αυτός που θα το κρίνει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση και βάση αυτού έχουν εκδοθεί αποφάσεις που για παράδειγμα απέκλεισαν στενούς συγγενείς από την αξίωση προς αποζημίωση λόγω του ότι δεν υπέστησαν, κατά την κρίση του δικαστηρίου ψυχική οδύνη λόγω της μακράς απουσίας τους ή των εχθρικών σχέσεων με το θύμα⁴⁸.

Πάντως τον τελευταίο καιρό παρατηρείται μια θα λέγαμε πιο ορθή τάση της νομολογίας να διευρύνει το πλαίσιο της εννοίας της οικογένειας, αναγνωρίζοντας για παράδειγμα ως δικαιούχους αξίωσης αποζημίωσης και τον μνηστό , το τέκνο γεννημένο χωρίς γάμο καθώς και το πρόσωπο που απλώς συζούσε με το θύμα⁴⁹

⁴⁶ Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο-Ειδικό Μέρος, αριθ. 13

⁴⁷ Εφ.Πειρ.963/1998,Εφ.Θεσ. 3077/1992

⁴⁸ ΑΠ160/2001.ΑΠ162/1990,ΑΠ1054/1998

⁴⁹ Γεωργιάδης Απόστολος, στον ΑΚ Γεωργιάδη-Σταθόπουλου ,932 αριθ.17

1.2 Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ.

1.2.1 Εισαγωγικά

Στα πλαίσια των ρυθμιζόμενων από τον Αστικό Κώδικα περιπτώσεων αξίωσης αποζημίωσης από αδικοπραξία, ειδικότερες περιπτώσεις τέτοιων αξιώσεων βρίσκουν επικουρικό έρεισμα στις ως άνω διατάξεις. Τέτοια περίπτωση αποτελεί και η ευθύνη του γιατρού που ευθύνεται σε αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση από ιατρικό σφάλμα⁵⁰.

Ο κίνδυνος να αποτελέσουμε θύμα ιατρικού λάθους «αγγίζει» τον καθένα μας. Αναλογιζόμενοι δε το –ακόμα και σήμερα- χαμηλό επίπεδο των παρεχομένων στην χώρα μας (ιδίως από τα δημόσια νοσοκομεία) υπηρεσιών υγείας, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι πιθανότητες πρόκλησης ιατρικού λάθους είναι μεγάλες. Κάθε χρόνο, όλο και περισσότεροι πολίτες καταφεύγουν στη δικαιοσύνη, επικαλούμενοι ότι υπέστησαν ζημία από την αμελή συμπεριφορά γιατρού⁵¹. Η αύξηση αυτή δεν οφείλεται μόνο στις οργανωτικές και λειτουργικές «αδυναμίες» του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) και στη συνδεδεμένη με αυτές «καχυποψία» των ασθενών και των συγγενών τους. Η πληροφόρηση για τα ιατρικά ζητήματα που έχει καταστεί ιδιαιτέρως ευχερής (ιδίως μέσω του Διαδικτύου) και το μορφωτικό επίπεδο του ευρύτερου πληθυσμού, σε συνδυασμό με την αποδυνάμωση του κοινωνικού status των γιατρών (καθώς ο γιατρός δεν θεωρείται ένας μικρός «θεός» που λειτουργεί ανέλεγκτα, αλλά ένας από την υπερπληθώρα των γιατρών που κρίνονται, (όπως κάθε επαγγελματία), συνηγορούν υπέρ της προσφυγής στη δικαιοσύνη. Οι πολίτες, αναζητούν και λαμβάνουν πληροφορίες (στα πλαίσια, κυρίως, της προσπάθειας κατανόησης του ιατρικού προβλήματος), γίνονται πιο δύσπιστοι, αλλά και πιο απαιτητικοί, μη φοβούμενοι πλέον να στραφούν ενάντια στον θεράποντα γιατρό τους (ή και το νοσηλευτικό ίδρυμα), όταν αντιληφθούν την ύπαρξη αμέλειας. Ο γιατρός δεν βρίσκεται πια στο απυρόβλητο. Στον αντίποδα, οι επαγγελματίες της υγείας καλούνται να είναι αλάνθαστοι, κάτι φυσικά αδύνατο. Οφείλουμε δε να

---

⁵⁰ Χ. Πολίτη, *Ι ιατρική ευθύνη. Πρόβλημα ιατρικό και νομικό. Νομικές παράμετροι*, Ε.Ι.Δ. 2009, 740 και 822.

⁵¹ Χ. Πολίτη, *Οι δικαστές κρατούν στα χέρια τους το μέλλον της Ιατρικής. Προβληματισμοί για την Ιατρική Ευθύνη*, ΕΙΔ 2011, 196. *Του ιδίου*, Προσωποπαγής ιατρική υποχρέωση η ενημέρωση προς τον ασθενή και η λήψη συναίνεσής του, ΕΙΔ 2011, 412.

αναγνωρίσουμε ότι συνήθως εργάζονται υπό δύσκολες συνθήκες, καλούμενοι να πάρουν μέσα σε δευτερόλεπτα καίριες για τη ζωή του ασθενούς αποφάσεις, καθώς και ότι το «κύμα» αγωγών και μηνύσεων για ιατρική ευθύνη έχει αρχίσει να ωθεί τους γιατρούς και στην χώρα μας στην άσκηση «αμυντικής ιατρικής»⁵², ιατρικής που δεν συνάδει με τον καλό γιατρό και, τελικά, αποβαίνει σε βάρος του ιδίου του ασθενούς.

1.2.2 Το ιατρικό σφάλμα ειδικότερα.

1.2.2.1 Αίτια - Νομικό έρεισμα αξιώσεων.

Τα ιατρικά λάθη μπορούν να αποδοθούν σε διάφορους παράγοντες, όπως την ίδια την ανθρώπινη φύση, τις ελλείψεις των συστημάτων υγείας (ανεπαρκής εκπαίδευση, υπερωριακή εργασία και κόπωση απορρέουσα από την υπερωριακή εργασία), την έλλειψη ομαδικής εργασίας, την έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού, αλλά, πολλές φορές, και την συμπεριφορά των γιατρών, οι οποίοι δεν αφιερώνουν αρκετό χρόνο όταν έρχονται σε επαφή με τους ασθενείς τους (π.χ. μη λεπτομερής λήψη ιστορικού που μπορεί να οδηγήσει σε ελλιπή ή λανθασμένη διάγνωση, καθώς δεν θα έχουν συνυπολογιστεί σημαντικά ίσως στοιχεία). Περαιτέρω, η βλάβη που μπορεί να προκληθεί από το ιατρικό σφάλμα (που μπορεί να προκύπτει από πράξη ή παράλειψη του γιατρού) μπορεί να είναι είτε θετική, δηλαδή να συνίσταται σε χειροτέρευση της κατάστασης υγείας του ασθενούς, είτε αρνητική, να μην επήλθε δηλαδή η αναμενόμενη βελτίωση⁵³.

Στην εθνική έννομη τάξη (όπως και στα περισσότερα δικαϊκά συστήματα) δεν υπάρχουν ειδικές νομοθετικές διατάξεις που να οριοθετούν επακριβώς την ιατρική ευθύνη και να θέτουν συγκεκριμένα κριτήρια ποιοτικού ελέγχου, από την παράβαση των οποίων να προκύπτει η ύπαρξη ιατρικού λάθους⁵⁴. Κατά συνέπεια, ο

---

⁵² Η αμυντική ιατρική συνίσταται στη διενέργεια πληθώρας εξετάσεων, όχι αναγκαίων για την ακριβή διάγνωση του προβλήματος, αλλά «αναγκαίων» ως αποδεικτικών στοιχείων σε μελλοντική δίκη κατά του γιατρού (αφού θα συνηγορούν υπέρ της επιμελούς άσκησης του ιατρικού επαγγέλματος). Καλός γιατρός όμως, είναι αυτός που καταλήγει σε ακριβή διάγνωση, χρησιμοποιώντας τα λιγότερα διαγνωστικά μέσα. *Πολίτης*, Η αποτίμηση της ιατρικής ευθύνης, Συνήγορος 53/2006, 46.

⁵³ Κοζύρης, Το ιατρικό παράπτωμα και η αστική ευθύνη του γιατρού : μια συγκριτική θεώρηση, Μέρος β', Το ιατρικό παράπτωμα-Σχόλια με αφορμή το κείμενο του καθηγητή Τ. Τζοστ, Αρμ 1999, 178

⁵⁴ Σκυλλάκου, Αστική και ποινική ευθύνη από την άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος, Συνήγορος 2001, 401.

προσδιορισμός της ευθύνης γίνεται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του αστικού και ποινικού κώδικα, το δίκαιο της προστασίας του καταναλωτή (ευθύνη του παρέχοντος υπηρεσίες, άρθρο 8 Ν. 2251/1994), αλλά και τους ειδικότερους νόμους που προσδιορίζουν τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του ιατρού (α.ν. 1565/1939 «Περί κώδικος ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος», ν.δ. 3366/1955 «Περί ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος και ιατρικών ειδικοτήτων και άλλων τινών διατάξεων», Ν. 3418/2005 «Κώδικας ιατρικής δεοντολογίας» (εφεξής ΚΙΔ). Η ιατρική ευθύνη στοιχειοθετείται, δηλαδή, ως συμβατική και αδιοπρακτική ευθύνη, ενώ είναι ευχερής και η υπαγωγή της στην ευθύνη του παρέχοντος υπηρεσίες (άρθρο 8 του ν. 2251/1994).

1.2.2.2 Έννοια του σφάλματος.

Ως ιατρικό σφάλμα χαρακτηρίζεται η συμπεριφορά του γιατρού που αξιολογείται ως υπολειπόμενη της επιβαλλόμενης στο επάγγελμά του και στη συγκεκριμένη περίπτωση επιμέλειας, επειδή, κατά κανόνα, ο γιατρός δεν τηρεί το επαγγελματικό του standard ή επειδή παραβιάζει τους κοινώς αναγνωρισμένους (μη αμφισβητούμενους δηλαδή) θεμελιώδεις κανόνες της ιατρικής επιστήμης, τέχνης και δεοντολογίας (leges artis)

Το μέτρο επιμέλειας είναι αυτό του μέσου ειδικευμένου γιατρού. Έτσι, ο γιατρός υπέχει ευθύνη, εάν δεν κατέβαλε την προσοχή που θα επεδείκνυε ο μέσος συνετός και ευσυνείδητος γιατρός υπό τις ίδιες συνθήκες, ενώ μπορούσε να προβλέψει και να αποφύγει την βλάβη του ασθενούς. Κριτήριο δηλαδή της «lege artis» συμπεριφοράς είναι, επιπλέον, και η λήψη προληπτικών μέτρων για την αποφυγή ενδεχόμενων κινδύνων, καθώς και η λήψη μέτρων περιοριστικών της βλάβης που ήδη επήλθε⁵⁵. Η de lege artis διενέργεια των ιατρικών πράξεων προβλέπεται ρητά και σε νομοθετικά κείμενα (άρθρο 2 §3 εδ. α' ΚΙΔ⁵⁶, άρθρο 3 §3 εδ. α' ΚΙΔ⁵⁷, άρθρο 10 §1 εδ. α' ΚΙΔ⁵⁸, άρθρο 24 του α.ν. 1565/1939⁵⁹). Κρίνεται

⁵⁵ Πολίτης,η αποτίμηση της ιατρικής ευθύνης, Συνήγορος 53/2006, 46.

⁵⁶ «Το ιατρικό λειτουργήμα ασκείται σύμφωνα με τους γενικά αποδεκτούς και ισχύοντες κανόνες της ιατρικής επιστήμης».

⁵⁷ «Ο ιατρός... ενεργεί...στο πλαίσιο των γενικά αποδεκτών κανόνων και μεθόδων της ιατρικής επιστήμης... Έχει δικαίωμα για επιλογή μεθόδου θεραπείας, την οποία κρίνει ότι υπερτερεί σημαντικά έναντι άλλης, για τον συγκεκριμένο ασθενή, με βάση τους σύγχρονους κανόνες της ιατρικής επιστήμης, και παραλείπει τη χρήση μεθόδων που δεν έχουν επαρκή επιστημονική τεκμηρίωση».

⁵⁸ «Η άσκηση της ιατρικής γίνεται σύμφωνα με τους γενικά παραδεκτούς κανόνες της ιατρικής επιστήμης».

⁵⁹ «Ο ιατρός οφείλει να παρέχει μετά ζήλον, ευσυνειδησίας και αφοσιώσεως την ιατρικήν

πάντως ότι ο γιατρός ενεργεί επιμελώς, όταν επιλέγει ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες επιστημονικά ισοδύναμες θεωρίες ή σχολές, χωρίς να ευθύνεται εάν η θεραπευτική αγωγή που επέλεξε απέτυχε τελικά⁶⁰.

1.2.2.3 Κριτήρια ύπαρξης ιατρικού λάθους.

Ως κριτήρια βάσει των οποίων κρίνεται το κατά πόσον η συμπεριφορά του γιατρού εμπίπτει στην έννοια του ιατρικού σφάλματος έχουν αναγνωρισθεί τα εξής:

α) Το κριτήριο της συμπεριφοράς του μέσου συνετού γιατρού, το οποίο όμως βαίνει προς εγκατάλειψη διότι σε πολλές περιπτώσεις καθίσταται δύσκολη η διαπίστωση του αν ο γιατρός ακολουθεί τους κανόνες της ιατρικής ή τη συνήθη επαγγελματική πρακτική⁶¹. Είναι το κριτήριο του γιατρού που τηρεί τους κανόνες της επιστήμης του, ενεργεί δηλαδή *de lege artis* (*bonus medicus*). Η συμπεριφορά του γιατρού κρίνεται δηλαδή αμελής, εάν παραβιάζει γενικά παραδεδεγμένους κανόνες της ιατρικής επιστήμης.

Το εν λόγω κριτήριο είναι αντικειμενικό, ανεξάρτητο δηλαδή από τις προσωπικές ικανότητες ή ιδιότητες του συγκεκριμένου γιατρού⁶². Κατά συνέπεια, η ύπαρξη εξειδικευμένων ή αυξημένων γνώσεων ή εμπειριών δεν διαφοροποιεί το μέτρο επιμέλειας προς τα πάνω. Άρα, ο γιατρός και στην περίπτωση αυτή, καλείται να ενεργεί όπως θα ενεργούσε ο μέσος συνετός γιατρός της ίδιας ειδικότητας⁶³ και όχι ανάλογα με τις ιδιαίτερες γνώσεις ή εμπειρίες του. Αυτές οι ιδιαίτερες προσωπικές ικανότητες δεν επαυξάνουν το μέτρο επιμέλειας, όπως, αντιστρόφως, οι μειωμένες γνώσεις ή εμπειρίες π.χ. ενός ειδικευόμενου γιατρού δεν οδηγούν σε μείωση της ευθύνης του. Ο ασθενής δεν μπορεί να φέρει τον κίνδυνο της πρακτικής

αυτού συνδρομήν, συμφώνως προς τας θεμελιώδεις αρχάς της ιατρικής επιστήμης και της κτηθείσας πείρας, τηρών τας ισχύουσας διατάξεις περί διαφυλάξεως των ασθενών και προστασίας των υγιών».

⁶⁰ Γεωργιάδης, Η σύμβαση ιατρικής αγωγής, Ειδικό Ενοχικό τόμος ΙΙ, 2007, 200.

⁶¹ Ιατρικό σφάλμα μπορεί να προκύψει και στην περίπτωση που ο γιατρός ενεργεί βάσει εθίμου ή επαγγελματικής συνήθειας των γιατρών της ίδιας ειδικότητας, εφόσον βέβαια η κρινόμενη συμπεριφορά εκφεύγει κάθε λογικής ή επιμελείας. Ζέπος, ΝοΒ 21, 3, 4· Γεωργιάδης (2007), 201.

⁶² Βλ Ζέπος, ΝοΒ 21, 3· Γεωργιάδης (2007), 201.

⁶³ Ανδρουλιδάκη-Δημητριάδη Ισμήνη, Η Υποχρέωση Ενημέρωσης του Ασθενούς, Εκδόσεις Α.Ν.Σάκκουλα, (1993),σελ. 175

εξάσκησης των γιατρών⁶⁴. Ο γιατρός δεν απαιτείται να είναι ικανός για τα πάντα, αλλά μόνο για ό,τι είναι ικανός ο μέσος εκπρόσωπος της ειδικότητας του⁶⁵. Κάθε γιατρός δηλαδή αντιμετωπίζεται ως τυπικός εκπρόσωπος του οικείου κλάδου της ιατρικής ειδικότητάς του, και όχι ως ατομική οντότητα (με μειωμένες ή αυξημένες ικανότητες).

β) Το δεύτερο κριτήριο συνδέεται με τα πρότυπα ποιότητας, στα οποία πρέπει να ανταποκρίνεται η άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος σε κάθε περίπτωση (ιατρικά standards)⁶⁶. Το ιατρικό standard «περιγράφει» την ενδεδειγμένη για τη συγκεκριμένη περίπτωση συμπεριφορά του γιατρού και προσδιορίζεται από τις αντικειμενικές περιστάσεις, από τους κανόνες της επιστήμης και τα πορίσματα της εμπειρίας κατά τον χρόνο διενέργειας της πράξης. Τα πρότυπα ποιότητας προσδιορίζονται από τον ίδιο τον ιατρικό κόσμο και δεν είναι στατικά, όπως οι κανόνες της ιατρικής επιστήμης. Ο γιατρός που παρέχει υπηρεσίες που υπολείπονται στην απαιτούμενη ποιότητα είναι αμελής. Οφείλει να παρέχει ποιοτικές ιατρικές υπηρεσίες, χωρίς να κάνει «εκπτώσεις» ανάλογα με το κόστος ή την ασφαλιστική τους κάλυψη⁶⁷.

γ) Το τρίτο κριτήριο επικεντρώνεται στη συμπεριφορά του γιατρού απέναντι στον συγκεκριμένο ασθενή. Ο γιατρός πρέπει να ενεργεί σκεπτόμενος το συμφέρον του ασθενούς⁶⁸. Έτσι, αμελής είναι ο γιατρός που δεν έπραξε ό,τι θα μπορούσε να επιφέρει τη βελτίωση της υγείας του συγκεκριμένου ατόμου. Αντίθετα, ένας γιατρός που έπραξε ό,τι θεώρησε απαραίτητο και ωφέλιμο για τον ασθενή, δρα επιμελώς, ακόμα και εάν παραβίασε όχι μόνο τη συνήθη επαγγελματική πρακτική ή κανόνα της ιατρικής, αλλά και κάποιο πρότυπο ποιότητας⁶⁹.

---

⁶⁴Φουντεδάκη Κατερίνα, Αστική ιατρική ευθύνη 2003, 421. Στις υποχρεώσεις επιμέλειας του ειδικευόμενου γιατρού ανήκει και η συνείδηση της μειωμένης εμπειρίας του και η καταβολή ιδιαίτερης επιμέλειας για την επαλήθευση των επιλογών του από τους πιο έμπειρους γιατρούς.

βλ. και άρθρο 23 §2 ΚΙΔ («Κάθε γιατρός πρέπει να είναι προετοιμασμένος να επιβλέπει λιγότερο έμπειρους συναδέλφους του»).

⁶⁵Φουντεδάκη Κατερίνα (2003), ό.π , 365

⁶⁶Φουντεδάκη Κατερίνα (2003), ό.π , 355

⁶⁷Φουντεδάκη Κατερίνα (2003), ό.π , 385

⁶⁸Βλ. άρθρο 3 §3 εδ. β' ΚΙΔ («Έχει δικαίωμα για επιλογή μεθόδου θεραπείας, την οποία κρίνει ότι υπερτερεί σημαντικά έναντι άλλης, για τον συγκεκριμένο ασθενή, ...») και άρθρο 8 §5 ΚΙΔ («...να παραπέμπει τους ασθενείς σε εξετάσεις οι οποίες δεν είναι προς το συμφέρον τους»).

⁶⁹Φουντεδάκη Κατερίνα (2003), σελ.359.

1.2.3 Η ιατρική ευθύνη από αδικοπραξία.

1.2.3.1 Η εφαρμογή των άρθρων 914 ΑΚ και 928 επ. ΑΚ

Το ιατρικό λάθος και η αθέτηση της υποχρέωσης (νομιμοποιητικής) ενημέρωσης του ασθενούς, αποτελούν τους δύο πιο σημαντικούς νόμιμους λόγους της ευθύνης του γιατρού, τόσο της συμβατικής, όσο και της αδικοπρακτικής. Η αδικοπρακτική ευθύνη (που γεννάται, φυσικά, ανεξάρτητα από την ύπαρξη συμβατικού δεσμού ανάμεσα στα διάδικα μέρη και που αναλύσαμε στο 1ο υποκεφάλαιο της παρούσης) αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή αστικής ιατρικής ευθύνης αλλά και τη συχνότερη (έως σήμερα) νομική βάση των αγωγών αποζημίωσης⁷⁰. Ο γιατρός δηλαδή σε κάθε περίπτωση αποτυχημένης ιατρικής πράξης (πράξη ή παράλειψη) ευθύνεται βάσει των διατάξεων για τις αδικοπραξίες. Χαρακτηριστική η πρόσφατη 424/2012 ΑΠ (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΧΡΙΑΔ 2012,587), με την οποία το ανώτατο δικαστήριο της χώρας μας, αφού διαπίστωσε τη συνδρομή των προϋποθέσεων για τη θεμελίωση ιατρικής ευθύνης, καταδίκασε τον αναιρεσείοντα γιατρό σε αποζημίωση για κάθε ζημία του ασθενούς του, οφειλομένη και σε ελαφρά αμέλεια.

Όπως είδαμε και στο 1ο υποκεφάλαιο της παρούσης, πλεονέκτημα της «προσφυγής» στις διατάξεις για τις αδικοπραξίες αποτελεί η δυνατότητα του δικαστηρίου να επιδικάσει και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης (ΑΚ 932)⁷¹, κάτι που δεν ισχύει στην ενδοσυμβατική ευθύνη. Ο ενάγων ασθενής οφείλει όμως, να αποδείξει όλα τα στοιχεία που θεμελιώνουν την ιατρική ευθύνη (ΑΚ 914), οφείλει δηλαδή να αποδείξει την συνδρομή ιατρικού λάθους⁷², το οποίο - ως παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά - επέφερε αιτιωδώς την βλάβη στην υγεία του και την περαιτέρω ζημία.

Στα πλαίσια λοιπόν της ιατρικής ευθύνης, ο γιατρός ευθύνεται για αδικοπραξία, όταν παραβιάζει κανόνες δικαίου που καθορίζουν τις υποχρεώσεις του

---

⁷⁰ Γεωργιάδης (2007), 203

⁷¹ ΕφΑΔ 10/2009, 1027 επ.

⁷² Ο ενάγων έχει την υποχρέωση επικλήσεως και αποδείξεως του «τεχνικού σφάλματος» *Καράκωστας*, Αρμ 1994, 20. Το γεγονός, όμως, ότι ως προς τη γένεση της ευθύνης δεν γίνεται διαχωρισμός ανάμεσα σε τεχνικό (δηλαδή αμιγώς ιατρικό) και σε ανθρώπινο σφάλμα, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οποιοδήποτε σφάλμα του γιατρού, αποτελεί νόμιμο λόγο της αδικοπρακτικής ευθύνης του, εφόσον αποδεικνύονται τα στοιχεία του πραγματικού του άρθρου ΑΚ 914.

και στοιχειοθετούν τη νόμιμη συμπεριφορά του, αλλά και όταν ενεργεί *contra leges artes*, οπότε παραβιάζει τη γενική υποχρέωση πρόνοιας και επιμέλειας που τον βαρύνει, σύμφωνα με την οποία είναι απαγορευτικό να βλάπτει τα προστατευόμενα δικαιώματα της ψυχικής και σωματικής υγείας, της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας, αλλά και της αυτοδιαθέσεως του ασθενούς. Η απόδειξη λοιπόν εκ μέρους του ενάγοντος ασθενούς της συνδρομής ιατρικού λάθους, πληροί το στοιχείο του παρανόμου, καθώς το ιατρικό λάθος συνίσταται ακριβώς στην παράνομη, δηλαδή την αμελή συμπεριφορά του ζημιώσαντος, την συμπεριφορά που αποκλίνει από το αντικειμενικό πρότυπο επιμέλειας του μέσου ειδικευμένου συναδέλφου του⁷³.

Ο ενάγων καλείται, περαιτέρω, να αποδείξει και τη συνδρομή του στοιχείου της υπαιτιότητας, καθώς η αποζημίωση προκύπτει από πταισματική ευθύνη. Υποχρεούται επιπλέον να αποδείξει ότι η εκδηλωθείσα παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά προκάλεσε συγκεκριμένη ζημία και να προσδιορίσει την έκτασή της⁷⁴.

1.2.3.2 Το στοιχείο της αιτιώδους συνάφειας ως προς την απόδοση ευθυνών.

Στα πλαίσια τόσο της αδικοπρακτικής, όσο και της συμβατικής ευθύνης, ο ενάγων ασθενής βρίσκεται σε δυσμενή θέση, καθώς οφείλει να αποδείξει ότι η συγκεκριμένη αμελής συμπεριφορά του γιατρού, προκάλεσε αιτιωδώς την επελθούσα σε αυτόν ζημία. Η απόδειξη του αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ του ιατρικού λάθους και της ζημίας που υπέστη ο ασθενής καθίσταται ιδιαίτερος δυσχερής, λόγω της εγγενούς επικινδυνότητας της ιατρικής πράξης, αλλά και της μοναδικότητας του κάθε ανθρώπινου οργανισμού που καθορίζει τις αντιδράσεις του⁷⁵. Είναι δύσκολο για τον ασθενή - που υπολείπεται φυσικά σε γνώσεις ιατρικής - να αποδείξει ότι η υγεία του υπέστη βλάβη από την πλημμελή άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος και όχι π.χ. από κάποια επιπλοκή του ανθρώπινου οργανισμού. Μερικές φορές μάλιστα το αίτιο που οδήγησε στην βλάβη της υγείας δεν ανευρίσκεται, παρά τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, η οποία φυσικά κρίνεται αναγκαία προς διαλεύκανση των άγνωστων για τον δικαστή ιατρικών ζητημάτων.

---

⁷³ «ο ιατρός υπέχει και ευθύνην εξ αδίκου πράξεως, οσάκις δεν ακολουθεί τας θεμελιώδεις αρχάς της ιατρικής επιστήμης και της κτηθείσης πείρας και δεν τηρεί όλας τας ισχύουσας διατάξεις περί διαφυλάξεως των ασθενών και προστασίας των υγιών», Ζέπος, ΝοΒ 21, 6. Βλ. σχετ. και Εφαθ 4964/2008, ΝοΒ 2009, 523.

⁷⁴ Βλ. σχετ. ΠΠρΘεσσαλ 24582/2008, ΧΡΙΑ 2009,431

⁷⁵ Φουντεδάκη, ΚριτΕ 1996/2, 191

Σύμφωνα με την κρατούσα στη Νομική Επιστήμη θεωρία της πρόσφορης αιτίας αποκαθίσταται η ζημία, η οποία οφείλεται όχι σε κάθε αιτία, αλλά μόνο σε εκείνη που είχε γενικά την τάση ή την ικανότητα να οδηγήσει σε αυτή, ήτοι η πλέον πρόσφορη και όχι η ζημία που προκλήθηκε από τυχαίο ή έκτακτο περιστατικό ή που οφείλεται στην ιδιομορφία της συγκεκριμένης περίπτωσης. Η μεταξύ κάποιας ενέργειας ή παράλειψης και ορισμένου επιζήμιου αποτελέσματος ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου εξαρτάται δηλαδή από το αν η πράξη ή παράλειψη ήταν ικανή, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και με τη συνηθισμένη και κανονική πορεία των πραγμάτων, να επιφέρει το πιο πάνω αποτέλεσμα.

Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις, όπου το ζημιογόνο αποτέλεσμα θα επερχόταν, ακόμα και αν δεν μεσολαβούσε η αμελής συμπεριφορά του γιατρού (λόγω π.χ. κάποιας ήδη υπάρχουσας ασθένειας του ασθενούς). Εάν αποδειχτεί με μεγάλη πιθανότητα που αγγίζει τα όρια της βεβαιότητας ότι, ακόμα και η *lege artis* διενέργεια της ιατρικής πράξης δεν θα εμπόδιζε την επέλευση της ζημίας, τότε δεν θεμελιώνεται σχέση αιτιότητας μεταξύ της ζημίας και της συμπεριφοράς του γιατρού, οπότε δεν θα υπέχει ευθύνη ο γιατρός⁷⁶.

Υποστηρίζεται βέβαια και η αντίθετη άποψη, σύμφωνα με την οποία, σε περιπτώσεις υποθετικής αιτιότητας, η υποθετική αυτή αιτία (που προϋπήρχε, απλά δεν πρόλαβε να επιφέρει το ζημιογόνο αποτέλεσμα) δεν λαμβάνεται υπόψη και δεν επηρεάζει την ευθύνη του γιατρού, καθώς ο αιτιώδης σύνδεσμος δεν διακόπτεται. Σύμφωνα με την ίδια πάντα άποψη, ο αιτιώδης σύνδεσμος δεν διακόπτεται και όταν υπάρχει κάποια προδιάθεση του ασθενούς (π.χ. αλλεργία), η οποία επαύξησε τη βλάβη του από το ιατρικό λάθος (το οποίο από μόνο του δεν ήταν «ικανό» να επιφέρει βλάβη τέτοιας σοβαρότητας). Κατά συνέπεια, ο γιατρός θα αποκαταστήσει τη συνολική (βαρύτερη) βλάβη, καθώς όφειλε να έχει πιστοποιήσει (π.χ. μέσω των κατάλληλων εξετάσεων, λήψης λεπτομερούς ιστορικού) την καταλληλότητα των ιατρικών πράξεων για τον συγκεκριμένο ασθενή, οπότε αυτή η επαύξηση της ζημίας, συνδέεται και πάλι με παράβαση της υποχρέωσης επιμέλειας που έχει απέναντι στον ασθενή⁷⁷.

---

⁷⁶ Γεωργιάδης (2007), σελ. 205, 206.

⁷⁷ Δικαιάκου, Συνήγορος 2003, σελ 292. Βλ. σχετ. και ΠΠρΛαφ 191/2012, ΝοΒ 2012,1416.

1.2.3.3 Η αποζημίωση από ιατρικό σφάλμα - στατιστικά στοιχεία.

α) Ο ρόλος της αποζημίωσης είναι καθαρά αποκαταστατικός όπως είδαμε και στο 1ο κεφάλαιο. Έτσι η έννοια της ζημίας περιλαμβάνει την αποκατάσταση των εξόδων λόγω των αυξημένων αναγκών, καθώς και την αποκατάσταση των μέσων διαβίωσης που στερήθηκε λόγω της ζημιογόνου συμπεριφοράς του εναγόμενου. Για παράδειγμα, η αποζημίωση μπορεί να περιλαμβάνει την απώλεια μισθών ή κερδών λόγω απουσίας ή ανικανότητας για εργασία, περαιτέρω έξοδα για αμοιβή άλλου γιατρού, νοσοκομείου, φαρμάκων κλπ., την ελάττωση του προσδόκιμου ζωής, και (ειδικά για τις γυναίκες) την πρόκληση ανικανότητας ή μείωση της φυσικής ικανότητας για τεκνοποίηση⁷⁸. Εν ολίγοις το δικαστήριο αποκαθιστά την ενεστώσα, αλλά και κάθε μελλοντική ζημία η οποία προκλήθηκε αιτιωδώς από το σφάλμα του γιατρού.

Στην περίπτωση, βέβαια, που βάση της αγωγής αποτελούν οι διατάξεις περί αδικοπραξίας, τότε ο ενάγων μπορεί να αξιώσει όπως προείπαμε και την καταβολή χρηματικής ικανοποίησης για την ηθική βλάβη που υπέστη (ΑΚ 932). Παρέχεται δηλαδή δυνητική ευχέρεια στο δικαστήριο, κατ'εκτίμηση των υπόψη του τιθέμενων πραγματικών περιστατικών, και με βάση τους κανόνες της κοινής πείρας και της λογικής, να επιδικάσει ή όχι εύλογη χρηματική ικανοποίηση. Για τον προσδιορισμό του ύψους της (εύλογης) χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη, λαμβάνονται υπόψη αρκετοί παράγοντες, όπως το είδος της προσβολής, η έκταση της ζημίας, το αν θα καλυφθεί η ζημία από άλλη πηγή, οι συνθήκες τέλεσης της αδικοπραξίας, η βαρύτητα του πταίσματος, η περιουσιακή και κοινωνικοοικονομική κατάσταση των μερών (κυρίως του παθόντος), οι προσωπικές σχέσεις των μερών (ηλικία, φύλο, ευαισθησία), αλλά και η συμπεριφορά του υπευθύνου μετά την αδικοπραξία.⁷⁹

β) Από μια έρευνα του Πανεπιστημίου Πειραιώς⁸⁰, που περιελάμβανε διεξοδική ανάλυση του περιεχομένου 259 τελεσίδικων αποφάσεων πολιτικών και διοικητικών δικαστηρίων σε υποθέσεις εκδίκασης αστικής ιατρικής ευθύνης κατά τα τελευταία δέκα χρόνια, προκύπτουν ιδιαίτερα χρήσιμα συμπεράσματα για το ύψος των αποζημιώσεων που επιδικάζονται στη χώρα μας αιτία ιατρικών σφαλμάτων.

⁷⁸ Σακκά, Νομική επιθεώρηση 2003/τ. 31, 88

⁷⁹ Σταθόπουλος (1998), 188. Βλ. σχετ. και ΕφΠατρ 125/2009, ΑΧΑΝΟΜ 574/2010.

⁸⁰ Τα Ιατρικά Σφάλματα Στην Ελλάδα: Προσεγγίσεις Της Οικονομικής Διάστασης Μέσα Από Αποφάσεις Των Διοικητικών Δικαστηρίων. Αθανάσιος Βοζίκης, Μαρίνα Ρήγα, Πανεπιστήμιο Πειραιώς 2008

Ειδικότερα προκύπτει ότι η μέση επιδικασθείσα αποζημίωση για ιατρικά λάθη στη χώρα μας ανέρχεται σε 305.093 ευρώ και αντιπροσωπεύει το 30,4% της αιτούμενης αποζημίωσης, ενώ ο μέσος χρόνος επίτευξης τελεσίδικης απόφασης ανέρχεται σε 6 χρόνια.

Ενδεικτικά, γυναικολόγοι - μαιευτήρες βαρύνονται με μέση αποζημίωση της τάξης των 623.000 ευρώ, οι νευροχειρουργοί - 459 000 ευρώ. Το 67,9% των προσφυγών κινήθηκε κατά δημοσίων νοσοκομείων και το 21,1% κατά ιδιωτικών κλινικών, το 21,2% κατά ιατρών γενικής χειρουργικής και το 16% μαιευτικής - γυναικολογίας. Το 68,4% των παθόντων ήταν γυναίκες, ενώ το 83,4% των ιατρικών σφαλμάτων είχε ως συνέπεια τη μόνιμη αναπηρία ή το θάνατο.

Ειδικότερα, στους θανάτους συγκαταλέγονται τα περισσότερα περιστατικά αποζημιώσεων (36,93%) και ακολουθούν οι περιπτώσεις μόνιμης αναπηρίας με 35,89%, η προσωρινή βλάβη για την οποία είναι απαραίτητη η ιατρική παρέμβαση με 14,63%, η προσωρινή βλάβη για την οποία κρίνεται απαραίτητη η νοσηλεία σε νοσοκομείο με 4,53%, τα περιστατικά για τα οποία είναι απαραίτητη η ιατρική παρέμβαση ώστε ο ασθενής να κρατηθεί στη ζωή με 2,44% και άλλα ιατρικά περιστατικά τα οποία καλύπτουν το 5,57% του πλήθους των περιστατικών για τα οποία επιδικάζονται αποζημιώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΕΙΔΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ-ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΞΙΩΣΗΣ

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα γίνει αναφορά σε ειδικότερες μορφές αξίωσης αποζημίωσης λόγω της πρακτικής τους σπουδαιότητας, των ειδικών συνθηκών υπό τις οποίες επέρχεται η βλάβη της υγείας ή ενδεχομένως ο θάνατος σε περίπτωση θανατηφόρας βλάβης⁸¹, αλλά και της επαυξημένης συχνότητας κατά την οποία συναντώνται, και ειδικότερα θα αναλυθούν από νομικής απόψεως το αυτοκινητικό και το εργατικό ατύχημα.

2.1. ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ

Ειδικότερα, από τις διατάξεις των άρθρων 10 του Ν. ΓΠΝ/1911, 297 έως 300, 330 εδ. β και 914 του άρθρου του ΑΚ προκύπτει ότι σε περίπτωση συγκρούσεως μεταξύ δύο οχημάτων, η ευθύνη προς αποζημίωση προϋποθέτει:

- α) συμπεριφορά παράνομη και υπαίτια,
- β) επέλευση ζημίας και
- γ) ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της συμπεριφοράς του οδηγού και της ζημίας.

Μορφή υπαιτιότητας είναι και η αμέλεια, η οποία υπάρχει, όταν δεν καταβάλλεται η επιμέλεια που απαιτείται στις συναλλαγές, δηλαδή που αν είχε καταβληθεί με μέτρο τη συμπεριφορά του μέσου συνετού και επιμελούς οδηγού αυτοκινήτου θα καθιστούσε δυνατή την αποτροπή της σύγκρουσης. Αιτιώδης σύνδεσμος υπάρχει όταν η παράνομη συμπεριφορά του οδηγού, ήταν σύμφωνα με τα διδάγματα της κοινής πείρας, ικανή κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, να επιφέρει τη ζημία και την επέφερε στη συγκεκριμένη περίπτωση. Η κρίση του δικαστηρίου της ουσίας σχετικά με την πρόσφορη αιτία της ζημίας, είναι νομική και υπόκειται στον αναιρετικό έλεγχο καθώς η αιτιώδης συνάφεια συνιστά αόριστη

---

⁸¹ ΑΠ43/2012 (Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΝΟΜΟΣ).

νομική έννοια⁸². Η παράβαση των διατάξεων του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (ΚΟΚ) δεν θεμελιώνει αυτή καθαυτή υπαιτιότητα στην επέλευση αυτοκινητικού ατυχήματος, αποτελεί όμως στοιχείο η στάθμιση του οποίου από το δικαστήριο της ουσίας θα κριθεί σε σχέση με την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συγκεκριμένης παραβάσεως και του επελθόντος αποτελέσματος⁸³.

Σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματος, δικαιούνται αποζημίωση ο ιδιοκτήτης του και άλλα πρόσωπα που τυχόν υπέστησαν βλάβη από το ατύχημα. Υπόχρεοι για την αποζημίωση είναι : α) η εταιρεία που ασφαλίζει το ζημιογόνο αυτοκίνητο, β) ο ιδιοκτήτης του ζημιογόνου αυτοκινήτου και γ) ο οδηγός του ζημιογόνου αυτοκινήτου. Και οι τρεις ευθύνονται εις ολοκλήρων.

Ο ιδιοκτήτης του βλαβέντος αυτοκινήτου μπορεί να ζητήσει⁸⁴:

1) Τη θετική ζημία, που περιλαμβάνει

Αφενός την υλική ζημία που υπέστη το αυτοκίνητό του. Η σχετική απόδειξη γίνεται με προσκόμιση των τιμολογίων της επισκευής του αυτοκινήτου, ή, αν αυτό δεν έχει επισκευαστεί ακόμα, με εκτίμηση από συνεργείο για την απαιτούμενη δαπάνη επισκευής, ανταλλακτικά και φανοποιεία. Αν το αυτοκίνητο έχει υποστεί τέτοια ζημιά ώστε είναι ασύμφορη η επισκευή του, δηλαδή η απαιτούμενη δαπάνη επισκευής υπερβαίνει την εμπορική αξία του αυτοκινήτου κατά το χρόνο της σύγκρουσης, τότε μιλάμε για **πλήρη καταστροφή του αυτοκινήτου**, και στην αγωγή ζητάμε όλη την αξία του αυτοκινήτου, μείον την όποια αξία του μετά το ατύχημα.

Και αφετέρου την μείωση της αξίας του αυτοκινήτου. Μετά το ατύχημα, η αξία του αυτοκινήτου έχει μειωθεί. Ακόμα και αν έχει επισκευαστεί πλήρως, δεν

---

⁸² Βλ. σχετικά την ΑΠ 1421/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ) που κρίνει ότι η ύπαρξη της αιτιώδους σχέσης είναι ζήτημα πραγματικό και κρίνεται από το δικαστήριο της ουσίας. Η κρίση όμως ότι ορισμένο πραγματικό γεγονός αποτελεί την πρόσφορη αιτία του αποτελέσματος υπόκειται στον αναιρετικό έλεγχο. Ομοίως και η ΑΠ 147/2011 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΕΠΙΔΙΚΙΑ 2011/256).

⁸³ ΑΠ 23/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΑΡΜ 2012/1429), ΑΠ 74/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ), ΑΠ 277/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ), ΑΠ 492/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΕΕΜΠΔ 2012/895). Χαρακτηριστική και η [3/2012 ΑΠ \(ΟΛΟΜ-ΠΟΙΝ\)](#) (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ) που δεν διαπιστώνει αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των ενεργειών των κατηγορουμένων και του επελθόντος αποτελέσματος, δεδομένου ότι το φορτηγό εκινείτο κανονικά στο ρεύμα κυκλοφορίας του και ότι, ακόμα κι αν εκινείτο με 40 χλμ./ώρα, δεν θα άλλαζε το αποτέλεσμα.

⁸⁴ Βλ. σχετ. ΑΠ 21/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΝοΒ 2012/531).

παύει να είναι τρακαρισμένο. Υπολογίζουμε την αξία του πριν την σύγκρουση , εκτιμούμε πόση είναι η αξία του μετά τη σύγκρουση και ζητάμε την διαφορά.

2) **Το αρνητικό διαφέρον (διαφυγόν κέρδος)**, δηλαδή τη στέρηση της χρήσης του αυτοκινήτου . Τα ποσά που δαπάνησε ο ιδιοκτήτης για να μετακινείται με ταξί ή για να νοικιάσει άλλο αυτοκίνητο, για το χρονικό διάστημα που το αυτοκίνητό του έμεινε στο συνεργείο, ήτοι τις δαπάνες στις οποίες υπόκειται ο ιδιοκτήτης του αυτοκινήτου και στις οποίες δεν θα υποβαλλόταν αν δεν είχε επέλθει το επιζήμιο γεγονός.

3) **Χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη** λόγω προσβολής της υγείας από αδικοπραξία⁸⁵. Από τις διατάξεις των άρθρων 914 και 929 ΑΚ σαφώς προκύπτει ότι σε περίπτωση αδικοπραξίας από την οποία βλάπτεται το σώμα ή η υγεία του προσώπου, αξίωση αποζημιώσεως στην έκταση που διαγράφει ο νόμος έχει το πρόσωπο κατά του οποίου στρέφεται η αδικοπραξία και από την οποία αυτό ζημιώνεται. Δηλαδή δικαιούχος της αποζημιώσεως είναι το άμεσο υποκείμενο της εκ της αδικοπραξίας προσβολής. Τρίτα πρόσωπα έστω και του οικογενειακού περιβάλλοντος του άμεσου θύματος της αδικοπραξίας, τα οποία υφίστανται βλάβη στα περιουσιακά τους συμφέροντα ή δοκιμάζουν και αυτά ηθική βλάβη από την κατά του άμεσου θύματος αδικοπραξίας είναι εμμέσως και αμέσως ζημιούμενοι και η ζημία τους δεν εμπίπτει στο πεδίο προστασίας των άρθρων 914 και 929 ΑΚ.

Κατά συνέπεια, **σε περίπτωση τραυματισμού, ο παθών μπορεί να αξιώσει :**

1) Τα νοσήλια που κατέβαλε σε νοσοκομείο και γιατρούς.

Απαιτούνται αποδείξεις ή τιμολόγια . Αν ο παθών ασφαρίζεται στο .Ι.Κ.Α. και αυτό καταβάλει κάποιο ποσό για την περίθαλψη , τότε το ποσό αυτό αφαιρείται από το αίτημα . Ο ασφαλισμένος κάθε άλλου ασφαλιστικού φορέα , δικαιούται να ζητήσει το σύνολο των νοσηλίων , ασχέτως αν ο φορέας του κατέβαλε κάποιο ποσό

2) Δαπάνες για αγορά παραφαρμακευτικών προϊόντων (φάρμακα, πατερίτσες, επίδεσμοι κλπ).

---

⁸⁵ ΑΠ 798/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ), ΑΠ 1124/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ), ΕφΔωδεκ 115/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ).

3) Τους μισθούς που απώλεσε λόγω του τραυματισμού⁸⁶.

Εδώ απαιτείται βεβαίωση από τον εργοδότη για το είδος της εργασίας και το μισθό που εισέπραττε ο παθών, από την εργασία του. Πρέπει επίσης να προκύπτει και η χρονική διάρκεια κατά την οποία ο παθών δεν μπορεί να εργαστεί λόγω του τραυματισμού (από χαρτί του Νοσοκομείου, από την αρμόδια επιτροπή του Ι.Κ.Α. κλπ)

Σε κάθε περίπτωση ,για να ζητηθούν τα απωλεσθέντα έσοδα , πρέπει η αγωγή να έχει κοινοποιηθεί στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. του παθόντος , αλλιώς το κονδύλιο απορρίπτεται ως απαράδεκτο.

4) Δαπάνες για πρόσληψη οικιακής βοηθού.

Αν ο τραυματισμός είναι τέτοιας έκτασης ώστε ο παθών δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί μόνος του⁸⁷.

5) Καταστροφή προσωπικών αντικειμένων.

Συχνά ,κατά τον τραυματισμό, καταστρέφονται προσωπικά αντικείμενα όπως ρούχα ,παπούτσια , ρολόγια κλπ . Ο παθών δικαιούται να ζητήσει την αξία τους κατά το χρόνο του ατυχήματος.

6) Βελτιωμένη τροφή.

Για την περίοδο της ανάρρωσης από ένα τραυματισμό, πολλές φορές ακολουθείται με συμβουλή ιατρού ειδική διατροφή, πλούσια σε κρέας , γαλακτοκομικά προϊόντα κλπ.

7) Χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη.

Σε περίπτωση σοβαρού τραυματισμού που έχει σαν αποτέλεσμα κάποια μόνιμη αναπηρία, η οποία θα επιδρά στο μέλλον αρνητικά στην επαγγελματική και κοινωνική ζωή του παθόντος, η χρηματική ικανοποίηση είναι ιδιαίτερα αυξημένη βάσει του άρθρου 931 Α.Κ.

---

⁸⁶ ΕφΔωδεκ114/2012(Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΝΟΜΟΣ).

⁸⁷ ΜπρΘεσσαλ 11430/2012 (ΑΡΜ 2012/924).

Σε περίπτωση θανάτου:

Δικαιούχοι της αποζημίωσης είναι οι κληρονόμοι του θανόντος.

Αξιώσεις :

Δαπάνες σχετικές με την ταφή (δαπάνη γραφείου τελετών , άδεια ταφής , μνήμα κλπ). Απαιτούνται παραστατικά των δαπανών και σε κάθε περίπτωση δεν μπορούν να υπερβαίνουν το προσήκον μέτρο.

Χρηματική ικανοποίηση για την ψυχική οδύνη.

Κατά το άρθρο 932 εδ.γ ΑΚ, σε περίπτωση θανατώσεως προσώπου, η χρηματική ικανοποίηση μπορεί να επιδικαστεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης. Στη διάταξη αυτή δεν γίνεται προσδιορισμός της έννοιας του όρου "οικογένεια του θύματος", προφανώς γιατί ο νομοθέτης δεν θέλησε να διαγράψει δεσμευτικώς τα όρια ενός θεσμού, ο οποίος, ως εκ της φύσεως του, υφίσταται αναγκαιώς τις επιδράσεις εκ των κοινωνικών διαφοροποιήσεων, κατά τη διαδρομή του χρόνου. Κατά την αληθή, όμως, έννοια της εν λόγω διατάξεως, που απορρέει από τον σκοπό της θεσπίσεώς της, στην οικογένεια του θύματος περιλαμβάνονται οι εγγύτεροι και στενώς συνδεδεμένοι συγγενείς του θανατωθέντος, που δοκιμάστηκαν ψυχικά από την απώλεια του και προς ανακούφιση του ηθικού πόνου αυτών στοχεύει η διάταξη αυτή, αδιαφόρως αν συζούσαν μαζί του ή διέμεναν χωριστά. Υπό την έννοια αυτή, μεταξύ των προσώπων τούτων περιλαμβάνονται οι θείοι του θανόντος, ήτοι οι αδελφοί του πατέρα ή της μητέρας αυτού - τρίτος βαθμός εξ αίματος εκ πλαγίου - ανεξαρτήτως αν υπάρχουν και άλλοι εγγύτεροι συγγενείς ή αυτοί είναι οι μόνοι τοιούτοι του θανόντα⁸⁸. (ΑΠ (Ολ.) 21/2000, ΑΠ 862/2002, ΑΠ 729/2009).

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι δεδομένης της υποχρεωτικής ασφάλισης αστικής ευθύνης εξ αυτοκινητικών ατυχημάτων (άρθρο 10 παρ. 1 ν.489/1976 "περί υποχρεωτικής ασφαλίσεως της εξ ατυχημάτων αυτοκινήτων αστικής ευθύνης", που ορίζει ότι το πρόσωπο που ζημιώθηκε έχει από την ασφαλιστική σύμβαση και μέχρι το ποσό αυτής ίδια αξίωση κατά του ασφαλιστή σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 2 εδ.α', 5 παρ.2 και 3, 6 παρ.1 και 11 παρ.1 ιδίου νόμου) συνάγεται ότι στην περίπτωση της πρόκλησης ζημίας σε τρίτο πρόσωπο με αυτοκίνητο για το οποίο υπάρχει ασφαλιστική κάλυψη ο τρίτος παθών χωρίς

---

⁸⁸ Βλ. σχετικά την ΑΠ 1010/2012 (Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ) Ομοίως και ΑΠ 1131/2012 (Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ).

καμία άλλη προϋπόθεση έχει ίδια αξίωση (ευθεία αγωγή) για την καταβολή του ασφαλίματος κατά της ασφαλιστικής εταιρίας στην οποία ο κύριος ή ο κάτοχος του αυτοκινήτου έχει ασφαλίσει την από αυτό αστική ευθύνη του, αφού με την κατάρτιση της ασφαλιστικής σύμβασης δημιουργείται από το νόμο σωρευτική αναδοχή χρέους μελλοντικού και ενδεχομένου της εταιρίας προς τον παθόντα τρίτον και μέχρι του ύψους του ασφαλιστικού ποσού⁸⁹. Κατά πάγια μάλιστα νομολογία, από τη διάταξη του άρθρου 361 ΑΚ σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 189, 192 του ΕμπΝ και 11 παρ. 1 του ν. 489/1976 συνάγεται ότι μεταξύ ασφαλιστή και ασφαλισμένου μπορεί εγκύρως να συμφωνηθεί ότι αποκλείεται από τον ασφαλιστή η κάλυψη ζημιών που προκαλούνται από την κυκλοφορία του αυτοκινήτου, όταν ο οδηγός του κατά το χρόνο του ατυχήματος τελεί υπό την επίδραση οινοπνεύματος ή τοξικών ουσιών κατά την έννοια και τις προϋποθέσεις του άρθρου 42 του ΚΟΚ. Η συνομολόγηση του όρου αυτού δεν απαλλάσσει μεν τον ασφαλιστή να αποζημιώσει τον ζημιωθέντα τρίτο, παρέχει όμως στον ασφαλιστή το δικαίωμα να εναγάγει τον αντισυμβαλλόμενο ή ασφαλισμένο και να του ζητήσει ό,τι κατέβαλε στο ζημιωθέντα τρίτο για την αποκατάσταση της ζημίας του. Η συνομολόγηση του ανωτέρω όρου μπορεί να γίνει είτε με την ενσωμάτωση του όρου αυτού στη σύμβαση ασφαλίσεως, είτε με παραπομπή της συμβάσεως ασφαλίσεως στους όρους της Κ4/585/1978 ΑΥΕ που έχει δημοσιευθεί στο 745 ΦΕΚ (σ. ΑΕ και ΕΠΕ).

Αν κάποιος υποστεί ζημία από ανασφάλιστο όχημα, υπόχρεο για την αποζημίωσή του είναι το Επικουρικό Κεφάλαιο⁹⁰. Με τον πρόσφατο Ν.4092/2012, ο

---

⁸⁹ ΑΠ 494/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΔΕΕ 2012,1045. Ομοίως και ΑΠ 504/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ). ΑΠ 526/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ).

⁹⁰ Βλ. ΑΠ 211/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΝοΒ 2012,1954). ΑΠ 64/2011 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, Δ/ΝΗ 2011/1356). ΑΠ 69/2011(Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΕΠΙΣΚΕΔ 2011/438, Δ/ΝΗ 2011/1350).

Από τη διάταξη του άρθρου 16 του Ν. 489/1976 ορίζεται ότι "συνίσταται με το νόμο αυτό νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία "Επικουρικό κεφάλαιο ασφάλισης ευθύνης από ατυχήματα αυτοκινήτων" και συντεταγμένα "ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ" το οποίο τελεί υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργείου Εμπορίου, εδρεύει στην Αθήνα και διέπεται από τις διατάξεις του νόμου αυτού". Κατά το επόμενο άρθρο 17 του ίδιου νόμου σκοπός του Επικουρικού Κεφαλαίου είναι η καταβολή ασφαλιστικής αποζημίωσης για αστική ευθύνη από αυτοκινητικά ατυχήματα κατά τα ειδικότερον οριζόμενα στο άρθρο 19". Περαιτέρω κατά το άρθρο 19 του ίδιου νόμου "το Επικουρικό Κεφάλαιο είναι υποχρεωμένο να καταβάλει στα πρόσωπα που ζημιώθηκαν την κατά την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού αποζημίωση λόγω θανάτωσης, σωματικών βλαβών ή υλικών ζημιών από αυτοκινητικά ατυχήματα όταν: α) αυτός που υπέχει ευθύνη παραμένει άγνωστος, β) το ατύχημα

οποίος δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α' 220/8.11.2012 κυρώθηκε η Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου, στην οποία προβλέπονται αλλαγές στη νομοθεσία για το Επικουρικό Κεφάλαιο (Π.Δ. 237/1986 - «Περί Υποχρεωτικής Ασφάλισης της εξ Ατυχημάτων Αυτοκινήτων Αστικής Ευθύνης»).

Ειδικότερα, τροποποιήθηκε η παράγραφος που αφορά την αποζημίωση που υποχρεούται να καταβάλει το Επικουρικό Κεφάλαιο για χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης, η οποία πλέον δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των 6.000 ευρώ για κάθε δικαιούχο⁹¹. Κατ'εξάιρεση, το Επικουρικό Κεφάλαιο υποχρεούται στην καταβολή αποζημίωσης και πέραν των 100.000 ευρώ σε πρόσωπα που ζημιώθηκαν με αναπηρία, η φύση και ο βαθμός της οποίας, καθώς και το ύψος αποζημίωσης, θα οριστούν με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, που εκδίδεται μετά από γνώμη του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ). Η ανωτέρω γνώμη διατυπώνεται εντός 30 ημερών από την περιέλευση στο ΚΕΠΑ του σχετικού αιτήματος του Υπουργού Οικονομικών. Σε περίπτωση άπρακτης της προθεσμίας των 30 ημερών, η κοινή υπουργική απόφαση εκδίδεται χωρίς τη γνώμη αυτή.

Σχετικά με τη δυνατότητα δικαστικής προσφυγής κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου, προβλέπεται ότι η αγωγή είναι παραδεκτή, μόνον αν ο ενάγων έχει υποβάλει προ της άσκησης της στο Επικουρικό Κεφάλαιο έγγραφη αίτηση αποζημίωσης. Μετά τη λήψη λοιπόν της σχετικής απάντησης από το Επικουρικό Κεφάλαιο ή την άπρακτη παρέλευση της τρίμηνης προθεσμίας που ορίζει ο νόμος, ο παθών δύναται να στραφεί δικαστικά κατά του Επικουρικού Κεφαλαίου.

Η νομολογία⁹² συνάγει ότι στην περίπτωση κατά την οποία το Επικουρικό Κεφάλαιο ευθύνεται σε αποζημίωση προσώπων, που ζημιώθηκαν λόγω θανάτωσης ή σωματικών βλαβών ή υλικών ζημιών από αυτοκινητικά ατυχήματα, η έκταση της οφειλής του περιορίζεται σε ό,τι υπολείπεται, αφού προηγουμένως αφαιρεθεί το ποσό και μόνον εκείνο, το οποίο υποχρεούται για την ίδια αιτία να καταβάλει ασφαλιστικό

προήλθε από αυτοκίνητο ως προς το οποίο δεν έχει εκπληρωθεί η κατά το άρθρο 2 υποχρέωση, γ) το ατύχημα προήλθε από αυτοκίνητο οδηγούμενο από πρόσωπο που προκάλεσε από πρόθεση το ατύχημα, δ) ο ασφαλιστής πτώχευσε, η σε βάρος του εκτέλεση απέβη άκαρπη ή ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης ένεκα παραβάσεως νόμου".

⁹¹ Βλ. σχετ. ΜπρΑθ 3941/2012 (Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΕΛΑΦ 2012/1098).

⁹² ΑΠ 34/2012 (Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΕΕΜΠΔ 2012,380).

ταμείο ή άλλος συναφής οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης, χωρίς να έχει εφαρμογή στην περίπτωση αυτή η διάταξη του άρθρου 930 παρ. 3 Α.Κ. Η άποψη αυτή είναι σύμφωνη και προς το σκοπό του νεώτερου νομοθέτη, ο οποίος, με την παραπάνω ειδική διάταξη (άρθρο 19 παρ. 5 ν. 489/1976), θέλησε, την κάλυψη από το επικουρικό κεφάλαιο μόνο των ζημιών και την αποφυγή στην περίπτωση αυτή ενδεχόμενου πλουτισμού του ζημιωθέντος⁹³. Η διάταξη αυτή, όπως από αυτή αλλά και από το σκοπό της θεσπίσεως της προκύπτει, ως ειδική, εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση ευθύνης του επικουρικού κεφαλαίου, δηλαδή και στην περίπτωση ευθύνης του, λόγω ανάκλησης της άδειας λειτουργίας της ασφαλιστικής εταιρίας ή πτώχευσης, χωρίς να έχει σημασία το γεγονός, ότι αρχικά είχε εναχθεί ο ασφαλιστής, του οποίου μεταγενεστέρως ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας, γιατί μετά την υπεισέλευση, στη θέση του ασφαλιστή, του επικουρικού κεφαλαίου, αυτός αντιμετωπίζεται ως αν να εναγόταν τούτο από την αρχή και συνεπώς θα είχε τη δυνατότητα προβολής του ισχυρισμού από το άρθρο 19 παρ. 5 του ν. 489/1976. Έτσι, σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη, σε περίπτωση τραυματισμού, λόγω αυτοκινητικού ατυχήματος, προσώπου ασφαλισμένου στο ΙΚΑ, το οποίο κατά το ν. 6298/1934 είναι οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης, οι παροχές του επιδόματος ασθενείας ή σύνταξης αναπηρίας, που υποχρεούται το ΙΚΑ να καταβάλει στον ίδιο τον ασφαλισμένο, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1846/1951, αφαιρούνται από τις αντίστοιχες αξιώσεις του δικαιούμενου αποζημιώσεως προσώπου και έτσι ούτε το ζημιωθέν από το ατύχημα πρόσωπο, ούτε το ΙΚΑ, ούτε οποιοσδήποτε άλλος και ειδικότερα ο ασφαλισμένος σε ασφαλιστική εταιρία, της οποίας ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας και στη θέση της υπεισήλθε το επικουρικό κεφάλαιο νομιμοποιείται να ζητήσει από το τελευταίο τα ποσά, που αντιστοιχούν σε ασφαλιστικές παροχές του ΙΚΑ, αλλά και οποιουδήποτε άλλου ασφαλιστικού ταμείου κοινωνικής ασφάλισης προς τους ασφαλισμένους του, εξ αιτίας, αυτοκινητικού ατυχήματος, με περαιτέρω συνέπεια την πλήρη απαλλαγή του επικουρικού κεφαλαίου από την υποχρέωσή του, αν το θύμα καλύφθηκε για τη ζημία του, από οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης (ΑΠ 1229/2010, 389/2002). Εξάλλου η ανωτέρα διάταξη του άρθρου 19 παρ. 5 ν.489/1976 δεν αντίκειται στο Σύνταγμα και ειδικότερα στο άρθρο 4 αυτού (ΑΠ 1229/2010).

---

⁹³ Το ίδιο και στην 77/2012 Γνμδ ΝΣΚ (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ).

2.2.ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ

2.2.1 Η έννοια του εργατικού ατυχήματος και τα στοιχεία που την απαρτίζουν

Η υγεία του ανθρώπου αποτελεί ένα θεμελιώδες αγαθό και δικαίωμα που προστατεύεται από την έννομη τάξη. Ωστόσο, ανεξάρτητα από την κοινωνική χρησιμότητα και τη γενικότερη αξία της εργασίας, ανέκαθεν ο εργαζόμενος άνθρωπος υφίσταται συχνές προσβολές στην υγεία του εξαιτίας της εργασίας του. Τέτοιες προσβολές στην υγεία των εργαζομένων είναι αναμενόμενο να συμβούν κατά την άσκηση των μηχανολογικών επαγγελματικών δραστηριοτήτων⁹⁴. Η νομοθεσία περί εργατικών ατυχημάτων αποσκοπεί να προστατεύσει τον εργαζόμενο από τέτοιες προσβολές της υγείας του και της σωματικής ακεραιότητάς του .

Εργατικό ατύχημα είναι το βίαιο γεγονός, το οποίο συμβαίνει στον εργαζόμενο κατά την εκτέλεση της εργασίας του ή με αφορμή αυτή και προκαλεί σε αυτόν ανικανότητα για εργασία διάρκειας τουλάχιστον πέντε (5) ημέρες⁹⁵. Στην έννοια του εργατικού ατυχήματος περιλαμβάνεται κάθε (πρόσκαιρη ή διαρκής) ανικανότητα του μισθωτού για εργασία και, φυσικά, ο θάνατος. Με το εργατικό ατύχημα εξομοιώνεται και η επαγγελματική ασθένεια (δηλ. η ασθένεια που συχνά πλήττει ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων, λόγω της βαρείας συνήθως φύσεώς της).

Από τον ορισμό, που διατυπώθηκε παραπάνω για το εργατικό ατύχημα, προκύπτουν και οι προϋποθέσεις, που πρέπει να συντρέξουν, για να θεωρηθεί ότι τελέσθηκε εργατικό ατύχημα⁹⁶.

Δηλαδή:

---

⁹⁴ Ι. Παπαϊωάννου, Νέοι και αναδυόμενοι εργασιακοί κίνδυνοι που σχετίζονται με ψυχοκοινωνικούς παράγοντες στο χώρο εργασίας. Ε7 2012, σελ. 817.

⁹⁵ Άρθρο 1 του ν. 551/1915 "περί ευθύνης προς αποζημίωσιν των εξ ατυχημάτων εν τη εργασία παθόντων εργατών ή υπαλλήλων", όπως κωδικοποιήθηκε με το β.δ. της 24.7/25.8.1920 και διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρ. 38 εδ.α ΕισΝΑΚ.

⁹⁶ Βλ. σχετ. ΜΠρ Χαλ/κης 136/2013 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ). ΑΠ 11/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ. Κ. Οικονομίδης, Ασφάλιση ειδικών περιπτώσεων μισθωτών.Ερμηνεία όρων, ανάλυση πλαισίου. (Ε7 2013,166).

1)Βίαιο συμβάν. Συνεπώς, απλή ασθένεια δεν συνιστά καταρχήν εργατικό ατύχημα, εκτός αν προήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας κάτω από εξαιρετικές και ασυνήθιστες συνθήκες.

2)Το συμβάν να έγινε: α) κατά την εκτέλεση της εργασίας του ή β) με αφορμή αυτή (λ.χ. μεταφορά εργατών στον τόπο της εργασίας). Δηλαδή θα πρέπει το αίτιο, στο οποίο οφείλεται το εργατικό ατύχημα, να μην ανάγεται αποκλειστικά στην οργανική ή παθολογική προδιάθεση του παθόντος και το οποίο συνεπώς δεν θα συνέβαινε χωρίς την εργασία και τις περιστάσεις εκτέλεσής της (ΟΛΑΠ 1287/1986).

3)Να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια (σύνδεσμος, σχέση συνεπαγωγής) μεταξύ του βίαιου γεγονότος και της εργασίας, δηλ. να μην ήταν δυνατό να επέλθει το βίαιο γεγονός εάν δεν απασχολούταν ο εργαζόμενος στη συγκεκριμένη εργασία⁹⁷. Τέτοια αιτιώδης συνάφεια δεν υπάρχει, όταν το βίαιο συμβάν προκλήθηκε με πρόθεση από τον ίδιο τον εργαζόμενο.

Η παράνομη συμπεριφορά ως όρος της αδικοπραξίας, μπορεί να συνίσταται σε θετική πράξη ή παράλειψη, εφόσον στην τελευταία περίπτωση υπήρχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση προφύλαξης του προσβληθέντος δικαιώματος ή συμφέροντος και αποτροπής του ζημιογόνου αποτελέσματος. Αυτό συμβαίνει όταν υφίσταται από το νόμο ή από δικαιοπραξία ή από την καλή πίστη κατά την κρατούσα κοινωνική αντίληψη και το γενικό πνεύμα του δικαίου υποχρέωση προστασίας, όπως όταν με προηγούμενη πράξη του δημιουργήσε κάποιος κατάσταση επικινδυνότητας, χωρίς να έχει λάβει τα αναγκαία μέτρα για την αποτροπή του κινδύνου. Τέτοια υποχρέωση προστασίας υπάρχει και για τον εργοδότη τόσο από τη γενική διάταξη του άρθρ. 662 ΑΚ όσο και κυρίως από τις διατάξεις της ειδικής εργατικής νομοθεσίας, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι διατάξεις του ν. 1396/1983, που ρυθμίζουν τις υποχρεώσεις λήψης και τήρησης των μέτρων ασφάλειας στις οικοδομές και λοιπά ιδιωτικά τεχνικά

---

⁹⁷ Αξιομνημόνευτη η πρόσφατη ΑΠ 998/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ) με περίπτωση υπαλλήλου, η οποία, συνεπεία έντονου διαπληκτισμού που είχε με τον εργοδότη της για εργασιακά θέματα, έκοψε τις φλέβες της ενόσω βρισκόταν στην εργασία της και εντός του ωραρίου αυτής. Το ατύχημα αυτό χαρακτηρίζεται ως εργατικό, ενόψει της ψυχολογικής πίεσης που υφίστατο η εργαζόμενη, αναφορικά με τα ανωτέρω θέματα που υφίσταντο ήδη από καιρό και την ταλαιπωρούσαν, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι δεν απεδείχθη ότι έπασχε κατά το παρελθόν από καταθλιπτική συνδρομή. Καταχρηστική θεωρείται η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας της, εφόσον ήταν απότοκος της νόμιμης αρνήσεως της εργαζόμενης να αναλάβει πρόσθετα καθήκοντα, για τα οποία δεν υπήρχε σχετική συμφωνία και της συνακόλουθης καταγγελίας της προς την Επιθεώρηση Εργασίας.

έργα, παραπέμποντας μεταξύ άλλων και στα προβλεπόμενα με το π.δ. 1073/1981 μέτρα ασφαλείας⁹⁸.

4) Να προκλήθηκε στον εργαζόμενο ανικανότητα για εργασία διάρκειας περισσότερο από τρεις ημέρες.

Κάθε ατύχημα, για το οποίο δεν συνέτρεξαν οι παραπάνω προϋποθέσεις, χαρακτηρίζεται ως εξωεργατικό ατύχημα.

2.2.2 Η κατά Νόμο προστασία που παρέχεται στους εργαζόμενους που υπέστησαν βλάβη της υγείας τους κατά την εργασία τους.

Ο Νόμος παρέχει προστασία στον εργαζόμενο που υπέστη εργατικό ατύχημα ως εξής:

α) **Για τους μισθωτούς ασφαλισμένους του Ι.Κ.Α.**, ισχύει η ασφαλιστική κάλυψη του Ι.Κ.Α. Αυτή περιλαμβάνει όλες τις παροχές προς ασθενείς καθώς επίσης καταβολή τμήματος του μισθού. Σε περίπτωση αναπηρίας του εργαζομένου ή θανάτου του, καταβάλλεται από το Ι.Κ.Α σύνταξη αναπηρίας στον ίδιο ή σύνταξη θανάτου στους συγγενείς του. Ο εργοδότης απαλλάσσεται κατά κανόνα από την αστική ευθύνη (με εξαίρεση την καταβολή τμήματος του μισθού μέχρι ένα μήνα, που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του κανονικού μισθού και της καταβαλλόμενης από το Ι.Κ.Α. παροχής μισθού). Ωστόσο, ο εργοδότης υποχρεούται να καταβάλει

---

⁹⁸ Εξάλλου, ο ν. 1396/1983 «μέτρα ασφαλείας σε οικοδομές και σε ιδιωτικά έργα» προβλέπει: α) στο άρθρο 3, τις υποχρεώσεις του εργολάβου, οι οποίες, εκτός άλλων, συνίστανται στη λήψη και στην τήρηση των μέτρων ασφαλείας που αφορούν ολόκληρο το έργο, καθώς και στην τήρηση των οδηγιών του επιβλέποντος, όπως προβλέπονται στο άρθρο 7 του ίδιου νόμου, β) στο άρθρο 4, τις υποχρεώσεις του κυρίου του έργου, σε περίπτωση που δεν ανατίθεται η εκτέλεση ολόκληρου του έργου σ' έναν εργολάβο και γ) στο άρθρο 7, τις υποχρεώσεις του επιβλέποντος μηχανικού οι οποίες είναι: 1. Να δίνει οδηγίες κατασκευής, σύμφωνες με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, για την εκτέλεση εργασιών αντιστηρίξεων, σταθερών κριωμάτων και πίνακα διανομής ηλεκτρικού ρεύματος. Να επιβλέπει την τήρηση των οδηγιών αυτών πριν από την έναρξη των εργασιών και περιοδικά κατά την εκτέλεσή τους. 2. Να δίνει οδηγίες, σύμφωνες με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης για τη λήψη μέτρων ασφαλείας από κινδύνους που προέρχονται από εναέριους και υπόγειους αγωγούς της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) και να επιβλέπει την τήρησή τους (ΑΠ 855/2010 Νόμος, ΑΠ 848/1998 Ποιν.Χρον. 1999.448).

αποζημίωση για ηθική βλάβη⁹⁹ και υπέχει ποινικές ευθύνες για: α) σωματική βλάβη από αμέλεια (302ΠΚ), β) ανθρωποκτονία από αμέλεια (299ΠΚ)¹⁰⁰. Ειδικότερα, κατά πάγια νομολογία¹⁰¹, από τα άρθρα 914, 932 του ΑΚ και 1, 16 του Ν. 551/1915, προκύπτει ότι χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη¹⁰² οφείλεται και επί εργατικού ατυχήματος όταν συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Οι διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 1 του Ν. 551/1915, κατά τις οποίες ο παθών σε εργατικό ατύχημα δικαιούται να εγείρει την αγωγή του κοινού αστικού δικαίου και να ζητήσει πλήρη αποζημίωση μόνο όταν το ατύχημα μπορεί να αποδοθεί σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων του ή όταν επήλθε σε εργασία στην οποία δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών για τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων και εξαιτίας της μη τηρήσεως των διατάξεων αυτών, αναφέρονται στην επιδίκαση αποζημιώσεως για περιουσιακή ζημία και όχι στη χρηματική ικανοποίηση για την οποία δεν υπάρχει πρόβλεψη στον ανωτέρω νόμο και εφαρμόζονται γι' αυτό μόνο οι γενικές διατάξεις. Επομένως για να δικαιούται ο παθών σε εργατικό ατύχημα χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης, αρκεί να συντέλεσε στην επέλευση του ατυχήματος πταίσμα του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν, με την έννοια του άρθρου 914 ΑΚ, δηλαδή αρκεί να συντρέχει οποιαδήποτε αμέλεια αυτών.

---

⁹⁹ Ο εργαζόμενος που υπέστη εργατικό ατύχημα δεν μπορεί να στραφεί κατά του εργοδότη του απαιτώντας αποζημίωση για περιουσιακή του ζημία, εκτός αν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων αυτού.

Βλ. σχετικά 293/2012 ΕφΘεσσαλ(ΑΡΜ 2012/1129)και ΜπρΑθ 1151/2012(ΕΦΑΔ 2012/926)

¹⁰⁰ ΑΠ (Ποιν) 30/2012,(Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ , ΝΟΒ 2012,181), ΑΠ 296/2012(Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 304/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ), ΕφΔυτΣτερΕλλ 8/2012(ΔΕΕ 2012/598).Κατά πάγια νομολογία του Αρείου Πάγου, κατά το άρθρο 302 παρ. 1 του ΠΚ, όποιος επιφέρει από αμέλεια το θάνατο άλλου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

¹⁰¹ ΑΠ 11/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ), ΑΠ 723/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ), ΑΠ 838/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ) όπου το δικαστήριο διαπίστωσε τον θάνατο εργάτη επί έργου τοποθέτησης και σύνδεσης σωλήνων αποχέτευσης εντός τάφρου, από πταίσμα του εργοδότη, ο οποίος δεν είχε λάβει τα σχετικά μέτρα ασφαλείας και σε κάθε περίπτωση, όταν μετέβη στο χώρο των εργασιών και είδε τους εργάτες εντός της τάφρου, δεν τους απαγόρευσε τις εργασίες εντός της, παρότι γνώριζε τη σχετική επικινδυνότητα που έφερε η εντός αυτής εργασία.

¹⁰² ΑΠ 1021,1022/2012 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ).ΟΛΑΠ 3/2011 (Α΄ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, Δ/ΝΗ 2011/682, ΧΡΙΑ 2011/744, ΕΦΑΔ 2011/1175, ΝΟΒ 2012/84)

Ως προ το ύψος μάλιστα της επιδικασθείσας αποζημίωσης έχει κριθεί¹⁰³ ότι επειδή, με το άρθρο 25 παρ. 1 εδάφιο τέταρτο του Συντάγματος, όπως ισχύει μετά τη συνταγματικά αναθεώρηση του έτους 2001, τίθεται ο κανόνας ότι οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν να επιβληθούν στα ατομικά δικαιώματα "πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού, και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας". Κατά την αρχή αυτή, η οποία ως γενική αρχή του δικαίου ίσχυε και προ της ρητής αποτυπώσεώς της στο Σύνταγμα κατά την προαναφερθείσα αναθεώρησή του, οι νομίμως επιβαλλόμενοι περιορισμοί των ατομικών δικαιωμάτων πρέπει να πληρούν τα ακόλουθα τρία κριτήρια, πρέπει δηλαδή να είναι α) κατάλληλοι, ήτοι πρόσφοροι για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού, β) αναγκαίοι, ήτοι να συνιστούν μέτρο το οποίο, σε σχέση με άλλα δυνάμενα να ληφθούν μέτρα, επάγεται το ελάχιστο δυνατό περιορισμό για τον ιδιώτη ή το κοινό και γ) εν στενή εννοία αναλογικοί, να τελούν δηλαδή σε εύλογη σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενόμενη ωφέλεια να μην υπολείπεται της βλάβης που προκαλούν (Ολ.Α.Π. 43/2005). Η αρχή της αναλογικότητας ως κανόνας δικαίου που θέτει όρια στον περιοριστικό του ατομικού δικαιώματος νόμο, απευθύνεται κατ' αρχήν στο νομοθέτη. Στον χώρο του ιδιωτικού δικαίου, ήτοι στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών, επίκληση της αρχής της αναλογικότητας μπορεί να γίνει αν ο κοινός νομοθέτης είτε έχει παραβιάσει την αρχή αυτή, θεσπίζοντας με νόμο υπέρμετρους περιορισμούς ατομικών δικαιωμάτων, οπότε ο δικαστής μπορεί ελέγχοντας τη συνταγματικότητα του νόμου, να μην εφαρμόσει αυτόν (άρθρο 93 παρ. 4 του Συντάγματος), είτε έχει παραλείψει να ασκήσει τις συνταγματικές του υποχρεώσεις, καταλείποντας κενό, οπότε η αρχή της αναλογικότητας καλείται επικουρικώς σε εφαρμογή. Στο πεδίο των αδικοπρακτικών σχέσεων (άρθρο 914 επ. Α.Κ.) και ειδικότερα στο ζήτημα του μέτρου της επιδικαστέας χρηματικής ικανοποίησης ο νόμος προβλέπει στο άρθρο 932 Α.Κ. ότι το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση ανάλογη με τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως. Με τη διάταξη αυτή ο κοινός νομοθέτης έλαβε υπόψη του την αρχή της αναλογικότητας, εξειδικεύοντάς την στο ζήτημα του προσδιορισμού του ύψους της χρηματικής ικανοποίησης. Επομένως, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν υπάρχει έδαφος άμεσης

---

¹⁰³ ΑΠ 906/2012 (Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ).

εφαρμογής της διατάξεως του άρθρου 25 παρ.1 εδάφιο τέταρτο του Συντάγματος, η ευθεία δε επίκληση της κατά τον προσδιορισμό του ύψους της χρηματικής ικανοποίησεως στερείται σημασίας, αφού δεν θα οδηγούσε σε διαφορετικά, σε σχέση με τον κατ' εφαρμογή του άρθρου 932 Α.Κ. προσδιορισμό αυτής, αποτελέσματα και επομένως δεν ελέγχεται αναιρετικώς η απόφαση του δικαστηρίου της ουσίας, που καθορίζει το ποσό της χρηματικής αποζημίωσης, με βάση το άρθρο 559 αρ. 1 και 19 του Κ.Πολ.Δ. (Ολ.Α.Π. 6/2009).

β) Για όσους εργαζόμενους που δεν είναι ασφαλισμένοι στο Ι.Κ.Α. και απασχολούνται σε επιχειρήσεις που απαριθμούνται στον ν. 551/1915, καθιερώνεται αντικειμενική ευθύνη του εργοδότη. Όπως προκύπτει από την ερμηνεία του άρθρου 2 ν. 551/1915, τέτοιες είναι και οι επιχειρήσεις στις οποίες τελούνται οι επαγγελματικές δραστηριότητες του μηχανολόγου. Δηλαδή, την αστική ευθύνη για το ατύχημα υπέχει ο εργοδότης ανεξάρτητα από το εάν αυτός και οι προστηθέντες του ευθύνονταν ή όχι. Το ποσό της αποζημίωσης ορίζεται μεταξύ ενός ανώτατου και ενός κατώτατου ορίου, το οποίο προσδιορίζεται με υπουργική απόφαση. Για εργατικό ατύχημα που προκάλεσε θάνατο στον εργαζόμενο οφείλονται μισθοί πέντε (5) ετών, τους οποίους λαμβάνουν οι συγγενείς του θύματος.

Για εργατικό ατύχημα που προκάλεσε ολική διαρκή ανικανότητα στον εργαζόμενο οφείλονται μισθοί έξι (6) ετών¹⁰⁴. Για εργατικό ατύχημα που προκάλεσε μερική διαρκή ανικανότητα στον εργαζόμενο οφείλεται το εξαπλάσιο του ποσού κατά το οποίο ελαττώθηκε ή μπορεί να ελαττωθεί το ετήσιο εισόδημα του εργαζόμενου. Επίσης, ο εργοδότης βαρύνεται με έξοδα περίθαλψης, νοσηλείας, καθώς επίσης κηδείας (σε περίπτωση θανάτου). Εάν η ανικανότητα που προκάλεσε το εργατικό ατύχημα είναι πλήρης αλλά δεν υπερβαίνει σε διάρκεια τα δύο έτη, ο εργαζόμενος δικαιούται ημερήσια αποζημίωση ίση με το μισό ημερομίσθιο που θα λάμβανε (εάν δεν συνέβαινε το ατύχημα). Εάν το ατύχημα οφείλεται σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων του ή ακόμη σε μη τήρηση όρων ασφάλειας, ο εργαζόμενος μπορεί

---

¹⁰⁴ ΕφΠερ 162/2003, (ΕΝΑΥΤΔ 2003/104).ΑΠ 841/2002, (Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ, ΕΕΡΓΔ 2003/534).

είτε να ζητήσει αποζημίωση σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 551/1915 (αντικειμενική ευθύνη εργοδότη και γενικά προσδιορισμένη κατά ποσόν αποζημίωση) ή να ασκήσει την αξίωση του σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του Αστικού Δικαίου. Οι γενικές διατάξεις του Αστικού Δικαίου (914,922,928,929,932,297,298,300 ΑΚ) καθιερώνουν υποκειμενική ευθύνη του εργοδότη , δηλ. ο εργοδότης ευθύνεται προς αποζημίωση ,με βάση το αν έχει υπαιτιότητα (δόλο ή αμέλεια) σχετικά με την επέλευση του εργατικού ατυχήματος. Σ' αυτήν την περίπτωση δεν υπάρχει ανώτατος και κατώτατος περιορισμός της αποζημίωσης ,οπότε ο εργαζόμενος μπορεί να ζητήσει την πλήρη αποκατάσταση των ζημιών που υπέστη. Εάν ο εργαζόμενος είναι συνυπαίτιος για την επέλευση του εργατικού ατυχήματος , η αποζημίωση που δικαιούται μειώνεται ανάλογα με τον βαθμό της συνυπαιτιότητάς του (συντρέχον πταίσμα).

δ)Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, εκτός από αυτές που αναφέραμε, ο εργαζόμενος μπορεί να αξιώσει αποζημίωση , με τις γενικές διατάξεις του Αστικού Δικαίου (υποκειμενική ευθύνη του εργοδότη, πλήρης αποζημίωση).

2.2.3 Υποχρέωση αναγγελίας του εργατικού ατυχήματος

Επειδή, στο άρθρο 21 του Κανονισμού Ασφαλιστικής Αρμοδιότητας του Ι.Κ.Α. (απόφαση Υφυπουργού Εργασίας 57440/13.1. 1938, Β' 33/7.2.1938), όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με τη Φ.21/21/2712/19.9.1986 απόφαση του Υφυπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Β' 744/31.10.1986 και διόρθωση σφαλμάτων Β' 925), ορίζονται τα εξής :

«1. Κάθε ατύχημα που γίνεται κατά την εκτέλεση της εργασίας ή με αφορμή την εργασία αυτή και έχει ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό ή την αδυναμία για συνέχιση της εργασίας ή το θάνατο προσώπου που έχει υπαχθεί στην ασφάλιση του ΙΚΑ σύμφωνα με τα οριζόμενα από τις διατάξεις του Α.Ν. 1846/51, αναγγέλλεται υποχρεωτικά στο Ίδρυμα από τον εργοδότη ή τον αντιπρόσωπό του, από τον παθόντα ασφαλισμένο και σε περίπτωση αδυναμίας του ή θανάτου του, από τα πρόσωπα που από την ασφάλισή του έλκουν δικαιώματα, από το γιατρό που κλήθηκε για την παροχή των πρώτων βοηθειών και κάθε υπάλληλο του ΙΚΑ που λόγω της υπηρεσίας του έλαβε γνώση του ατυχήματος. Η αναγγελία του ατυχήματος μπορεί να γίνει και από οποιονδήποτε τρίτο που έλαβε γνώση αυτού. 2. Η αναγγελία του ατυχήματος πρέπει να γίνεται μέσα σε 5 ημέρες από το ατύχημα. Ο γιατρός όμως και κάθε υπάλληλος του ΙΚΑ πρέπει να αναγγείλουν το ατύχημα μέσα σε 24 ώρες από τότε που έλαβαν γνώση. 3. Ο Διευθυντής του ΙΚΑ μπορεί να δεχθεί δηλώσεις ατυχημάτων

που έγιναν εκπρόθεσμα όταν πείθεται ότι λόγοι εντελώς ανεξάρτητοι από τη θέληση των δηλούντων εμπόδισαν την έγκαιρη δήλωση. Σε καμιά περίπτωση, πάντως η προθεσμία για την αναγγελία του ατυχήματος δεν παρατείνεται πέραν των 60 ημερών από το ατύχημα και οι δηλώσεις που γίνονται μετά την προθεσμία αυτή απορρίπτονται ως εκπρόθεσμες, εκτός αν πρόκειται για ατυχήματα που είχαν ως συνέπεια την απόλυτη αναπηρία ασφαλισμένου, οπότε η προθεσμία της αναγγελίας για την απόκτηση σύνταξης μπορεί να παραταθεί μέχρι ένα έτος από το ατύχημα ή αν πρόκειται για ατυχήματα που είχαν ως συνέπεια το θάνατο, οπότε η προθεσμία της αναγγελίας για την απόκτηση σύνταξης μπορεί να παραταθεί μέχρι δύο χρόνια».

Επιπροσθέτως, η διάταξη του άρθρου 8 παρ. 2 περ. α' του ΠΔ 17/1996 «Μέτρα ασφάλειας-υγείας εργαζομένων» ορίζει ότι ο εργοδότης οφείλει να αναγγείλει στις αρμόδιες επιθεωρήσεις εργασίας και στις αρμόδιες υπηρεσίες «στις πλησιέστερες αστυνομικές αρχές» του ασφαλιστικού οργανισμού στον οποίο υπάγεται ο εργαζόμενος, εντός 24 ωρών, όλα τα εργατικά ατυχήματα και, εφόσον πρόκειται περί σοβαρού τραυματισμού ή θανάτου, να τηρεί αμετάβλητα όλα τα στοιχεία που δύνανται να χρησιμεύσουν για εξακρίβωση των αιτιών του ατυχήματος»¹⁰⁵.

Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι οι τασσόμενες από αυτές προθεσμίες για αναγγελία ατυχήματος, είτε εργατικού είτε εκτός εργασίας, είναι αποκλειστικές. Ως εκ τούτου, οι σχετικές δηλώσεις που υποβάλλονται μετά την πάροδο αυτών είναι απαράδεκτες. Υπέρβαση των προθεσμιών αυτών συγχωρείται μόνο για λόγο ανωτέρας βίας (βλ. Σ.τ.Ε. 1714/2007, 1247/1998, πρβ. Σ.τ.Ε. 2005/2007). Ανωτέρα βία, συνιστούν περιστατικά επαγόμενα απόλυτη αδυναμία του υπόχρεου να υποβάλει, ο ίδιος ή δι' άλλου προσώπου, τη δήλωση του ατυχήματος.

Σύμφωνα μάλιστα με την υπ' αριθμ. 98/2009 Γνμδ.ΝΣΚ (Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ) τυχόν αναγγελία εργατικού ατυχήματος μετά την πάροδο των κατά νόμο προθεσμιών απορρίπτεται ως απαράδεκτη, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή και η άσκηση των εξ αυτού δικαιωμάτων του ασφαλισμένου, στα οποία περιλαμβάνεται και η χορήγηση σύνταξης αναπηρίας. Περαιτέρω, σύμφωνα με την ίδια γνωμοδότηση, σε περίπτωση που ασφαλισμένος υποβάλλει αίτηση για χορήγηση επιδόματος ασθένειας και στην αίτηση αυτή μνημονεύεται συγκεκριμένο ατύχημα και

---

¹⁰⁵ 2521/2010 ΠλημμΝαυπλ(ΠΟΙΝΔ/ΝΗ 2011/1188). ΑΠ 1989/2008(Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ).

ταυτόχρονα περιγράφονται τα εξωτερικά στοιχεία και περιστατικά που το συνιστούν, η αίτηση αυτή εξομοιούται με αναγγελία ατυχήματος, οπότε υποχρεωτικά θα κινηθεί η διαδικασία περί χαρακτηρισμού του ατυχήματος, κωλύουσα την ευθεία χορήγηση του αιτηθέντος επιδόματος ασθενείας επί τη βάση μόνο των αναφερομένων στις διατάξεις των άρθρων 35 επ. του ΑΝ 1846/1951 και 31 επ. του κανονισμού ασθένειας του ΙΚΑ. Η αυτή συνέπεια θα χωρίσει και στην περίπτωση που η αναγγελία του ατυχήματος γίνει από τρίτο πρόσωπο. Στις περιπτώσεις αυτές, τυχόν παραίτηση του ασφαλισμένου από τις παροχές επί τη βάση του εργατικού ατυχήματος, προς επιλογή ευθέως του επιδόματος ασθενείας είναι ανίσχυρη. Επιπροσθέτως, σε περίπτωση που ασφαλισμένος υποβάλλει αίτηση για χορήγηση επιδόματος ασθένειας, στην δε υποβληθείσα αίτησή του δεν μνημονεύεται συγκεκριμένο ατύχημα και (ή) δεν περιγράφονται τα εξωτερικά στοιχεία και περιστατικά που το συνιστούν, ούτε γίνει αναγγελία του ατυχήματος από τρίτο πρόσωπο, τότε θα χωρίσει κανονικά η διαδικασία των άρθρων 35 επ. του ΑΝ 1846/1951 και 31 επ. του κανονισμού ασθένειας του ΙΚΑ για χορήγηση επιδόματος ασθενείας, εφόσον βεβαίως συντρέχουν οι προς τούτο προϋποθέσεις. Τυχόν όμως συνοδεύουσα την αίτηση, δήλωση του ασφαλισμένου περί παραιτήσεώς του από τα δικαιώματά του εκ τυχόν συντρέχοντος εργατικού ατυχήματος είναι ανίσχυρη, με συνέπεια να δύναται αυτός να επανέλθει, υποβάλλοντας δήλωση αναγγελίας εργατικού ατυχήματος, υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι δεν θα έχει παρέλθει η προς τούτο προθεσμία, οπότε στην περίπτωση αυτή θα ακολουθηθούν κανονικά οι προβλεπόμενες στις διατάξεις των άρθρων 21 επ. του κανονισμού περί ασφαλιστικής αρμοδιότητας διαδικασίες, καθισταμένης όμως στην περίπτωση αυτή ανακλητέας της απόφασης με την οποία χορηγήθηκε σε αυτόν το επίδομα ασθενείας, ως εκδοθείσα επί ανακριβών πραγματικών προϋποθέσεων, κατόπιν πλάνης της Υπηρεσίας και να αναζητηθεί η έντοκη επιστροφή του ποσού αυτού ως αδικαιολογήτως καταβληθέντος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αντικείμενο της εργασίας αυτής ήταν η ανάλυση των εννοιών της αδικοπραξίας και των αποζημιώσεων και τη ρύθμιση αυτών των ζητημάτων από τον ΑΚ και ειδικότερα την ευθύνη που πηγάζει από τα άρθρα 928 επ.ΑΚ. Αρχικά αναφερθήκαμε στις προϋποθέσεις της αδικοπρακτικής ευθύνης, την έννοια της ζημίας και τις διακρίσεις αυτής, τους τρόπους καταβολής της αποζημίωσης κατά τα άρθρα ΑΚ 928 εδ. β' και ΑΚ 929 και τη χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης. Στην συνέχεια αναλήσαμε την έννοια της ιατρικής αστικής ευθύνης που πηγάζει από το ιατρικό λάθος ,το ιατρικό λάθος καθαυτό ,τα κριτήρια ύπαρξής του και καταλήξαμε με την αποζημίωση από ιατρικό σφάλμα και με στατιστικά στοιχεία για αυτό.

Στο 2^ο μέρος αναφερθήκαμε σε ειδικότερες μορφές αξίωσης αποζημίωσης, που ρυθμίζονται από ειδικότερους νόμους και κυρίως με τα ζητήματα που αφορούν τα εργατικά ατυχήματα και τις αξιώσεις από τα αυτοκινητιστικά, όπου η Νομολογία είναι ιδιαίτερα ογκώδης.

Εξαιτίας του πολύπλοκου χαρακτήρα που έχει εκλάβει κάθε έκφανση της ανθρώπινης ζωής, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο, είναι απαραίτητη η θεσμοθέτηση κανόνων για την οργάνωση και εύρυθμη λειτουργία κάθε έννομης τάξης. Τα ανωτέρω νομικά πλαίσια που αναλύθηκαν γύρω από την αδικοπραξία καταφέρνουν σε μεγάλο βαθμό να περιορίσουν τα κενά, που μπορεί να δημιουργηθούν σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Έτσι λόγω του αυστηρού νομικού πλαισίου είναι δύσκολο να βρεθούν πρόσωπα ,που δικαίως αξιώνουν αποζημιώσεις ,νομικά ακάλυπτα. Συμπεραίνουμε λοιπόν πως η πληρότητα του νομικού πλαισίου είναι ικανοποιητική και δεν αφήνει κενά , όμως όπως σε όλα τα ζητήματα της καθημερινότητας, οι άνθρωποι θεωρούν δίκαιο και σωστό αυτό που είναι προς όφελός τους, άρα ο καθένας από τη δική του θέση μπορεί να θεωρήσει εαυτών αδικημένο. Εν κατακλείδι ο νομοθέτης δεν καλείτε να ικανοποιήσει τις υποκειμενικά ορμώμενες απαιτήσεις των εμπλεκόμενων μερών ενός ζητήματος αλλά να επιβάλει το αντικειμενικά σωστό και δίκαιο, βάση των αρχών κα αξιών της κοινωνίας μας και όπως αρχικά αναφέραμε στα ζητήματα που μας απασχόλησαν, επιτυγχάνετε σε μεγάλο βαθμό.

Βιβλιογραφία

1. Ανδρουλιδάκη-Δημητριάδη Ισμήνη, Η Υποχρέωση Ενημέρωσης του Ασθενούς, Εκδόσεις Α.Ν.Σάκκουλα, (1993).
2. Βοζίκης Αθανάσιος, Ρήγα Μαρίνα, Τα Ιατρικά Σφάλματα Στην Ελλάδα: Προσεγγίσεις Της Οικονομικής Διάστασης Μέσα Από Αποφάσεις Των Διοικητικών Δικαστηρίων, Πανεπιστήμιο Πειραιώς 2008
3. Γεωργιάδης Σ. Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1999.
4. Γεωργιάδης Απόστολος, Ενοχικό Δίκαιο-Ειδικό Μέρος, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1999.
5. Κοζύρης, Το ιατρικό παράπτωμα και η αστική ευθύνη του γιατρού : μια συγκριτική θεώρηση, Μέρος β', Το ιατρικό παράπτωμα-Σχόλια με αφορμή το κείμενο του καθηγητή Τ.Τζοστ, Αρμ 1999.
6. Κορνηλάκης Πάνος – Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο 1, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012.
7. Κρητικός Αθανάσιος- Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα, Εκδόσεις Ιδιωτική Έκδοση.
8. Παναγιώτου Γεώργιος, Η αξίωση αποζημίωσης για την μέλλουσα ζημία και η παραγραφή της, Νο Β 42/1994.
9. Παπαϊωάννου Ι. , Νέοι και αναδυόμενοι εργασιακοί κίνδυνοι που σχετίζονται με ψυχοκοινωνικούς παράγοντες στο χώρο εργασίας. Ε7 2012.
10. Πολίτης Χ, Η αποτίμηση της ιατρικής ευθύνης, Συνήγορος 53/2006.
11. Πολίτης Χ., Ι ιατρική ευθύνη. Πρόβλημα ιατρικό και νομικό. Νομικές παράμετροι, Ε.Ι.Δ. 2009.
12. Σακκά, Νομική επιθεώρηση 2003/τ. 31, 88
13. Σκυλλάκου, Αστική και ποινική ευθύνη από την άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος, Συνήγορος 2001.
14. Σταθόπουλος Π. Μιχάλης, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο Εκδόσεις Σάκκουλα, 2004.
15. Φουντεδάκη Κατερίνα, Αστική ιατρική ευθύνη (2003).

Παράρτημα

ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

Άρθρο 914

«Όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει».

Άρθρο 928

«Σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου ο υπόχρεος οφείλει να καταβάλει τα νοσήλια και τα έξοδα της κηδείας σ' εκείνον που κατά το νόμο βαρύνεται με αυτά. Έχει επίσης την υποχρέωση να αποζημιώσει εκείνον που κατά το νόμο είχε δικαίωμα να απαιτεί από το θύμα διατροφή ή παροχή υπηρεσιών.»

Άρθρο 929

«Σε περίπτωση βλάβης του σώματος ή της υγείας προσώπου η αποζημίωση περιλαμβάνει, εκτός από τα νοσήλια και τη ζημία που έχει ήδη επέλθει, οτιδήποτε ο παθών θα στερείται στο μέλλον ή θα ξοδεύει επιπλέον εξαιτίας της αύξησης των δαπανών του. Υποχρέωση αποζημίωσης υπάρχει και προς τον τρίτο, ο οποίος είχε κατά το νόμο δικαίωμα να απαιτήσει την παροχή υπηρεσιών από τον παθόντα και τις στερείται».

Άρθρο 930

« Η αποζημίωση των δύο προηγούμενων άρθρων που αναφέρεται στο μέλλον καταβάλλεται σε χρηματικές δόσεις κατά μήνα. Όταν υπάρχει σπουδαίος λόγος, η αποζημίωση μπορεί να επιδικαστεί σε κεφάλαιο εφ' άπαξ. Ο οφειλέτης της αποζημίωσης μπορεί κατά τις περιστάσεις να υποχρεωθεί να παράσχει ασφάλεια. Η αξίωση αποζημίωσης δεν αποκλείεται από το λόγο ότι κάποιος άλλος έχει την υποχρέωση να αποζημιώσει ή να διατρέφει αυτόν που αδικήθηκε».

Άρθρο 931

«Η αναπηρία ή η παραμόρφωση που προξενήθηκε στον παθόντα λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη κατά την επιδίκαση της αποζημίωσης αν επιδρά στο μέλλον του».

Άρθρο 932

«Σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Αυτό ισχύει ιδίως για εκείνον που έπαθε προσβολή της υγείας, της τιμής ή της αγνείας του ή στερήθηκε την ελευθερία του. Σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου η χρηματική αυτή ικανοποίηση μπορεί να επιδικαστεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης».